

Obsah

AKTUALITY

Ze zasedání Výkonného výboru KA ČR (<i>Jiří Mikyňa</i>).....	2
Ze zasedání Výboru pro veřejný sektor KA ČR (<i>Martina Smetanová</i>).....	3
Stručně z činnosti výboru pro IFRS (<i>Jiří Pelák</i>).....	4
Návrh rozpočtu KA ČR na rok 2012 byl předložen k připomínkám (<i>Athina Lérová</i>).....	5
Prodloužení termínu pro splnění prioritního vzdělávacího tématu pro rok 2011 (<i>Monika Kryštůfková</i>).....	5
Příručky k aplikaci ISA a ISQC 1 malými auditory (<i>Pavla Pšeničková</i>).....	6
Valná hromada KDP zvolila nové orgány (<i>Jana Skálová</i>).....	6

TÉMA ČÍSLA – MEZINÁRODNÍ STANDARDS ÚČETNÍHO VÝKAZNICTVÍ

IFRS v roli globálních standardů (<i>Mariana Valášková</i>).....	7
Stav konvergence IFRS a US GAAP a co bude dál? (<i>Petr Vácha</i>).....	10
Nové standardy ke konsolidacím (<i>Jiří Svoboda</i>).....	11
Vývoj návrhu nového IFRS standardu pro účtování leasingu (<i>Martin Skácelík</i>).....	19
Stanovení vhodné diskontní míry v kontextu IFRS (<i>Marek Jindra</i>).....	23
Rozhovor s <i>Ivanem Viktorou</i> , manažerem útvary metodiky a konsolidace ČEZ Aplikace Mezinárodních účetních standardů a konsolidace ve Skupině ČEZ.....	30

NA POMOC AUDITORŮM

Spis auditora při přezkumu hospodaření (<i>Martina Smetanová</i>).....	32
Dotazy a odpovědi z oblasti metodiky auditu..	34

TEST	35
------------	----

LIDÉ A FIRMY	36
--------------------	----

e-příloha Auditor 8/2011

OBSAH

- Právo
- Zaznamenali jsme

Toto číslo vyšlo **4.11. 2011**
Uzávěrka pro příjem podkladů
pro další číslo je **9.11. 2011**

Na cestě ke globálním standardům

Běla Kroupová

Během posledního roku došlo k řadě událostí, díky nimž problematika účetnictví a auditu účetních závěrek dle IFRS v mezinárodním

měřítku i v ČR nabývá na důležitosti a těší se zvýšenému zájmu ze strany společností i auditorů. Proto bylo zhruba po roce připraveno toto další, na IFRS zaměřené číslo.

Podíváme-li se na závěrky sestavené v souladu s IFRS např. před deseti lety a dnes, nelze si nevšimnout, že řada z nich ztloustla, aniž by se zásadním způsobem změnil rozsah či charakter podnikání společnosti. Pokud do závěrek nahlédneme hlouběji, zjistíme, že nové verze obsahují více informací manažerského charakteru a měly by podporovat možnost kvalifikovanějšího rozhodování uživatelů závěrek. Tento hlubší pohled ale vyvolá i mírný zmatek, neb rozsah informací, terminologie, použité účetní metody a forma prezentace představují pro řadového investora komplikovanější zdroj, se kterým nelze pracovat bez přiměřené znalosti standardů a odborné terminologie. Provedeme-li srovnání dostupnosti IFRS v českém jazyce, doba se skutečně změnila. V ČR bylo přeloženo plně znění z roku 2000, které obnášelo 1240 stran. Plná verze IFRS vydaná v březnu 2011 ve dvoudílné knižní podobě v angličtině svým rozsahem už není do kabelky (3328 stran, z čehož pouze 1344 je dostupných v češtině).

Problematika IFRS a souvisejících auditorských služeb je častým tématem jednání Výkonného výboru. V souvislosti s výkaznictvím subjektů veřejného zájmu provedla KA ČR v loňském roce rámcovou

analýzu rozsahu a charakteru závěrek sestavovaných dle IFRS v ČR. V návaznosti na tuto analýzu byla navržena některá opatření v oblasti vzdělávání, dohledu nad činností auditorů i komunikace s regulačními orgány, jež byla zaměřena na posílení kvality auditu IFRS závěrek. S ohledem na rozšíření možnosti aplikace IFRS u českých společností v roce 2011 tato problematika nabyla na důležitosti a Výbor pro KPV připravuje nejen posílení nabídky souvisejícího vzdělávání, ale také aktivněji spolupracuje s Výborem pro IFRS. Součástí tohoto čísla je také příloha – aktualizovaná Metodická pomůcka pro audit společností sestavujících IFRS závěrku, připravená výborem pro IFRS. Tato pomůcka je praktickým materiálem zpracovaným auditory a metodiky, kteří s IFRS pracují na rutinní bázi, a pro řadu z těch, pro něž je IFRS spíše okrajovou specializací, může představovat velice užitečný zdroj.

Není mým cílem se v úvodníku zamýšlet nad vývojem globální implementace IFRS, ale některé její aspekty stojí za zmínku. Proces implementace IFRS ve světě potvrzuje, že jsme opravdu na cestě ke globálním standardům, ale praktické postupy řeší různé legislativy různě. Pro zavádění IFRS do praxe se zpravidla používá buď metoda konvergence (postupné prorůstání IFRS principů do lokálních standardů – např. Čína) nebo metoda schválení (převzetí plných standardů – např. EU), kdy v rámci převzetí standardu může docházet i k výjimkám (tzv. carve-out). EU se chová disciplinovaně a namísto rozporování finálních znění a rozšiřování výjimek se podílí na ovlivnění standardů již od fáze prvotního záměru. Obdobně dochází k ovlivnění IFRS i z druhé strany Atlantiku a jak FASB tak IASB podnikají

aktivní kroky k omezení odchylek mezi oběma sadami standardů. Americká komise pro cenné papíry (SEC) tuto konvergenci podporuje, ale dosud neučinila rozhodnutí zda, a pokud ano, tak jak zakomponovat IFRS do systému výkaznictví amerických emitentů na kapitálovém trhu v USA.

V zájmu auditorů by však měl být především uživatel závěrky a jeho informovanost. U auditu IFRS závěrek jsou kladeny nemalé nároky na odbornou zdatnost i jazykovou výbavu auditorů i společností a pro některé mohou být zdroje informací omezené. Pro zvýšení odbornosti auditorů i kvality auditorských služeb spojených

s IFRS proto uvítáme jakákoliv doporučení, náměty pro KPV či podněty, kam zaměřit svou činnost v souvislosti s IFRS tak, aby co nejlépe sloužila potřebám auditorů.

Běla Kroupová

členka Výkonného výboru, předsedkyně Podvýboru pro IFRS KA ČR

Ze zasedání Výkonného výboru KA ČR

Výkonný výbor se na svém zasedání, které se uskutečnilo dne 10. října, zabýval jak běžnou agendou, tak i současnými klíčovými otázkami profese, jako jsou návrhy v oblasti standardů a tzv. Zelené knihy EK k regulaci auditu. Význačným bodem jednání byl návrh rozpočtu na rok 2012.

Výkonný výbor schválil:

- návrh Výboru pro správu profese na dočasný zákaz výkonu auditorské činnosti auditora na vlastní žádost,
- návrh Výboru pro auditorské zkoušky na osvobození žadatelů od dílčí části auditorské zkoušky ve smyslu § 8. odst. 3 zákona o auditorech,
- návrh Akčního plánu (Action Plan) IFAC,
- výhled plnění rozpočtu na rok 2011 a návrh rozpočtu na rok 2012, který je od 14. října 2011 zveřejněný na webu komory www.kacr.cz,

- účetní závěrku za rok 2010 včetně převodu zisku na účet nerozděleného zisku z minulých let,
- dotazník FEE – aktualizovaný seznam kontaktních osob,
- změny v oblasti IT na KA ČR.

Výkonný výbor dále projednal:

- aktuální situaci v oblasti tzv. Zelené knihy EK k regulaci auditu,
- návrh plánu vzdělávacích aktivit v rámci česko-švýcarského projektu v roce 2012,
- návrh otázek ohledně další strategie KA ČR

a vzal na vědomí:

- informace o vyřizování metodických dotazů z oblasti účetnictví a auditů došlých na KA ČR,
- zprávu od dočasné pracovní skupiny pro zkouškový systém,
- termíny auditorských zkoušek a školení před auditorskou zkouškou pro rok 2012,

- informace z Rady pro veřejný dohled nad auditem,
- zápisy ze zasedání prezidia, výborů a komisí,
- informaci ze zasedání Národní účetní rady,
- legislativní monitoring,
- přehled připomínek k vyhlášce 500/2002 Sb.,
- návrh standardu ISA 610 – zapojení interních auditorů do práce externího auditora,
- informaci o přípravě sněmu a setkání Visegrádské čtyřky (V4) v roce 2012.

V rámci neformální části jednání Výkonného výboru proběhlo slavnostní rozloučení s bývalou vedoucí úřadu Ing. Evou Rokosovou, která k 30. září 2011 ukončila pracovní působení na Komoře auditorů ČR.

Jiří Mikyna

ředitel úřadu Komory auditorů ČR

Poděkování za dlouholetou činnost

K poslednímu zářijovému dni ukončila svoji činnost na Komoře auditorů ČR paní Ing. Eva Rokosová, MBA. Stalo se tak nejen po více než 15 letech práce v pozici vedoucí úřadu KA ČR, ale rovněž ve funkci členky redakční rady časopisu Auditor. Po celou tuto dobu ovlivňovala Ing. Eva Rokosová nejen podobu časopisu, ale přispívala i k jeho obsahu například pravidelnými informacemi z jednání Výkonného výboru apod.

Jménem všech čtenářů časopisu Auditor a celé jeho redakční rady jí za tuto dlouholetou práci patří poděkování a přání pevného zdraví do dalších let.

Ladislav Mejzlík za redakční radu časopisu Auditor

Ze zasedání Výboru pro veřejný sektor KA ČR

Výbor pro veřejný sektor na svém zasedání konaném dne 26. září 2011 projednal tato nejdůležitější témata: informace z jednání Výkonného výboru, informace ze schůzky se zástupci odboru kontroly Ministerstva financí ČR a návrhy metodických pomůcek věnovaných auditu nevýdělečných a příspěvkových organizací.

Informace ze schůzky se zástupci MF ČR

Prezident KA ČR Petr Šobotník a členové výboru Martina Smetanová a Tomáš Bartoš se dne 7. září 2011 setkali se zástupci odboru kontroly MF ČR, aby projednali aktualizovaný příklad smlouvy o vykonání přezkoumání hospodaření, algoritmus výpočtu poměrových ukazatelů, přehled zjištění z kontrol MF ČR u těch obcí, kde bylo přezkoumání provedeno externím auditorem nebo auditorskou společností a plán spolupráce výboru a MF ČR na rok 2011/2012.

Aktualizovaný příklad smlouvy

V listopadu 2010 byl ve zprávách MF ČR (Zprávy pro finanční orgány obcí a krajů č. 4/2010) publikován příklad smlouvy o vykonání přezkoumání hospodaření (dále jen „smlouva“), který byl, jako metodická pomůcka, určen:

- a) zadavateli (tj. *statutárním zástupcům obcí; u dobrovolného svazku obcí orgánům, které jsou určeny stanovami svazku*), který má za povinnost podepsat smlouvu o přezkoumání v případě, kdy přezkoumání hospodaření za uplynulý kalendářní rok bude zadáno auditorovi nebo auditorské společnosti;
- b) vykonavateli (tj. *auditorům nebo auditorským společnostem*), který bude přezkoumání hospodaření provádět.

Tento publikovaný příklad byl následně upraven v souladu s obsahovými změnami provedenými

v novelizovaném znění auditorského standardu KA ČR č. 52 – Přezkoumání hospodaření územních samosprávných celků (dále jen „standard“) účinném pro přezkoumání hospodaření za rok 2011 a později. Příklad smlouvy mají auditoři k dispozici na webových stránkách KA ČR.

Novelizovaný příklad smlouvy reflektující úpravy ve standardu obsahuje základní náležitosti, které by smlouva mezi zadavatelem a vykonavatelem měla postihovat a které lze v případě potřeby upravovat, doplňovat či jinak měnit. Aktuální smlouva, která bude podepsána mezi oběma partnery, proto může obsahovat i další služby sjednané na základě smluvní dohody.

Aktualizovaný příklad smlouvy je pouze ukázkou možného řešení smluvního vztahu mezi účetní jednotkou a auditorem, není proto závazný ani pro jednu ze smluvních stran. Aplikace jeho obsahu v praxi bude vždy závislá na dané účetní jednotce, konkrétní situaci i daných okolnostech.

Po dohodě se zástupci MF ČR bude pozměněný příklad smlouvy publikován ve Zprávách pro finanční orgány obcí a krajů v listopadu 2011. Jeho uveřejněním tak dojde k tomu, že auditoři i zástupci územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí budou moci

pracovat se shodnou verzí příkladu smlouvy o vykonání přezkoumání hospodaření.

Algoritmus pro výpočet poměrových ukazatelů

Poměrové ukazatele jsou podle zákona č. 420/2004 Sb. o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí povinnou náležitostí závěru zprávy o výsledku přezkoumání. Nový algoritmus publikovaný v letošním roce v e-příloze časopisu Auditor č. 3/2011 však přinesl řadu otázek týkajících se zejména výčtu účtů pohledávek a závazků, které do samotného výpočtu vstupují. Z tohoto důvodu předložilo MF ČR výboru seznam vybraných účtů pohledávek a závazků a požádalo o jeho kritické posouzení.

Návrh úpravy je proto jedním z úkolů, kterými se výbor bude zabývat na říjnovém zasedání.

Přehled zjištění z kontrol MF ČR

MF ČR seznámilo zástupce komory s nejvýznamnějšími zjištěními z kontrol u těch účetních jednotek, kde bylo přezkoumání hospodaření provedeno externím auditorem/auditorskou firmou.

Jednotlivá zjištění je možné rozdělit do tří základních skupin, a to:

- a) nedostatky ve smlouvách uzavřených mezi auditorem

- a účetní jednotkou (např. smlouvy nebyly uzavírány v souladu se zákonem č. 420/2004 Sb., o přezkoumávání hospodaření, smlouvy neobsahovaly náležitosti podle § 4 odst. 7, smlouvy byly uzavírány jako smlouvy o dílo nebo smlouvy mandátní aj.),
- b) nedostatky ve zprávách o výsledku přezkoumání hospodaření (např. nebyl uveden popis zjištěných chyb, nebylo uvedeno označení dokladů a jiných materiálů, ze kterých zjištění vycházejí, zpráva neobsahovala závěr dle § 10 odst. 3 zákona aj.),
- c) nedostatky týkající se rozpočtu (např. auditor neupozornil na to, že účetní jednotka nemá zpracovaný rozpočtový výhled,

závěrečný účet byl vyvěšen před vyhotovením zprávy o výsledku přezkoumání hospodaření, návrh kompletního závěrečného účtu nebyl zveřejněn po dobu stanovenou zákonem apod.).

Na základě zjištěných nedostatků proto výbor doporučuje auditorům:

- seznámit se s příkladem smlouvy o vykonání přezkoumání hospodaření;
- nastudovat zákon č. 420/2004 Sb., o přezkoumávání hospodaření a auditorský standard č. 52, kde jsou uvedeny náležitosti zprávy o výsledku přezkoumání hospodaření;
- nezapomenout při přezkoumání hospodaření na zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů (zejména na tyto oblasti:

rozpočtový výhled, rozpočtové provizorium, rozpočtová opatření, dodržování zákonem stanovených lhůt pro zveřejňování).

Plán spolupráce výboru a MF ČR

V letech 2011/2012 se výbor a MF ČR zaměří na aktualizaci metodologie pro provádění přezkoumání hospodaření v souvislosti s reformou veřejných financí.

Metodické pomůcky

V současné době připravuje výbor návrhy metodických pomůcek pro provádění auditu nevýdělečných a příspěvkových organizací.

Martina Smetanová

členka Výboru pro veřejný sektor KA ČR

Stručně z činnosti výboru pro IFRS

Úkolem výboru pro IFRS je zvyšovat povědomí o IFRS v auditorské obci, přispívat ke kvalitě auditů účetních závěrek sestavených dle IFRS a v neposlední řadě pomáhat auditorům při řešení specifických auditních problémů vznikajících v kontextu IFRS.

Tyto cíle se výbor pod vedením Běly Kroupové snaží naplnit zejména vytvářením metodické pomůcky pro audit účetních závěrek sestavených dle IFRS, přípravou školení včetně e-learningu, přípravou obsahů zvláštních čísel nebo příloh časopisu Auditor a péčí o část webových stránek KA ČR věnovaných IFRS.

Druhé aktualizované vydání Metodické pomůcky pro audit společností připravujících účetní závěrku podle Mezinárodních standardů účetního výkaznictví (IFRS) je nyní dokončeno a naleznete ho v příloze tohoto čísla a také mezi metodickými pomůckami na webu KA ČR. Tato pomůcka upozorňuje na nejzásadnější rozdíly mezi českým

účetnictvím a IFRS, na zvláštní a mnohdy nečekané požadavky IFRS a také na časté chyby, se kterými se členové výboru pro IFRS setkávají ve své praxi. Příručka je psaná úsporně a věcně, aby z ní mohli efektivně načerpat potřebné informace jak ti, kteří se s IFRS teprve seznamují, tak ti, kteří již zkušenosti na poli IFRS mají.

Na webu KA ČR v sekci věnované IFRS naleznete zejména odkazy na české překlady IFRS umístěné na stránkách Evropské komise. Dále se na webových stránkách budou objevovat metodické materiály z oblasti IFRS vypracované a zpřístupněné auditorskými společnostmi.

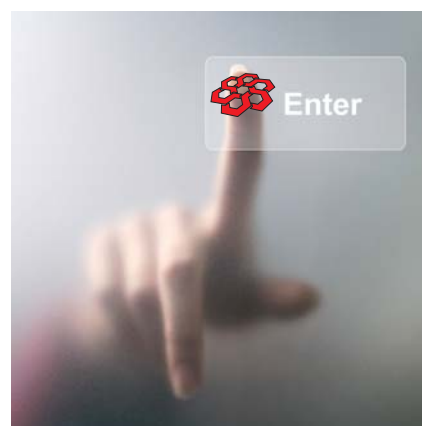
Výbor pro IFRS také zařadí řadu školení včetně oblíbených klubových večerů, jejichž nabídku naleznete opět na webu KA ČR (nejbližší semináře proběhnou 24. a 30. listopadu 2011). Výbor také plánuje spuštění e-learningového kurzu zaměřeného na základní aspekty IFRS, přičemž se zejména

bude jednat o obsah účetní závěrky (IAS 1), pozemky, budovy a zařízení (IAS 16) a rezervy (IAS 37).

Na závěr bychom rádi vyzvali auditory, aby se se svými případnými potřebami a náměty v oblasti IFRS obraceli na výbor prostřednictvím e-mailu adresovaného na kacrc@kacrc.cz.

Jiří Pelák

metodické oddělení KA ČR

Návrh rozpočtu KA ČR na rok 2012 byl předložen prostřednictvím webu k připomínkám

Vzhledem k tomu, že se v roce 2011 nekoná sněm, který schvaluje návrh rozpočtu Komory auditorů ČR na další rok, uložil dvacátý sněm 22. listopadu 2010 nově zvolenému Výkonnému výboru sestavit do konce listopadu 2011 rozpočet komory na rok 2012 jako vyrovnaný a zveřejnit ho prostřednictvím webových stránek.

Výkonný výbor na svém zasedání 10. října připravil návrh rozpočtu na rok 2012, který posléze předložil auditorům k připomínkám. Zároveň Výkonný výbor schválil účetní závěrku za rok 2010 a převedení zisku na účet nerozděleného zisku minulých let.

Návrh rozpočtu s důvodovou zprávou, průběžné výsledky hospodaření v roce 2011 s důvodovou zprávou, účetní závěrka za rok 2010 (výkaz zisku a ztráty, rozvaha a příloha), jakož i zpráva auditora o ověření účetní závěrky byly zveřejněny 14. října na www.kacr.cz v Extranetu.

Všechny uvedené dokumenty budou po zpracování připomínek, které auditoři mohli zasílat e-mailem do 31. října, uveřejněny v časopisu Auditor č. 9/2011.

Athina Lérová

oddělení pro vnější vztahy KA ČR

Prodloužení termínu pro splnění prioritního vzdělávacího tématu pro rok 2011

Výkonný výbor na svém zasedání dne 10. října 2011 rozhodl o prodloužení termínu pro splnění povinného rozsahu prioritního vzdělávacího tématu, a to do 31. prosince 2012. **Nejedná se o vyhlášení nového tématu pro rok 2012.** Prioritním vzdělávacím tématem jsou stále **Klarifikované mezinárodní auditorské standardy a související témata** a zůstává i stanovený rozsah 14 hodin.

Do prioritního tématu je započítávána účast:

1) na prezenčních seminářích:

- „Klarifikované ISA“ (14 hodin KPV) semináře probíhaly od září 2010 do června 2011 a zúčastnilo se jich 690 auditorů, kteří účastí na tomto dvoudenním semináři již mají povinný rozsah prioritního tématu splněn
- „Příručka k řízení kvality pro malé a střední účetní a auditorské praxe“ (6 hodin KPV)
- „Příručka k uplatňování ISA při auditu účetních závěrek malých a středních účetních jednotek“ (14 hodin KPV)

Všechny termíny seminářů vypsané do konce roku 2011 k novelizovaným příručkám jsou již plně

obsazeny. Vzhledem k podmínkám dotačního projektu „Technická asistence v oblasti finančního výkaznictví“ programu česko-švýcarské spolupráce, prostřednictvím kterého jsou semináře financovány, není možné již do konce letošního roku přidat další termíny. S ohledem na zájem i zajištění možnosti splnění prioritního tématu budou oba typy seminářů realizovány i v prvním pololetí 2012. Aktuální informace budou průběžně zveřejňovány na internetových stránkách KA ČR v aktualitách.

2) v e-learningových kurzech:

- „Zpráva auditora“ (8 hodin KPV, aktualizovaná verze od července 2011)
- „Spis auditora – Vybrané poznatky z dohledu“ (6 hodin KPV, aktualizovaná verze bude spuštěna od listopadu 2011)

Všechny semináře, které bude možné uznat do prioritního tématu, budou jak v tištěných nabídkách, tak i na internetu označeny jako *Prioritní téma*.

Monika Kryšťůvková

Institut vzdělávání KA ČR

Příručky k aplikaci ISA a ISQC 1 malými auditory

Komora auditorů ČR věnuje velkou pozornost překladům standardů a příruček k uplatňování mezinárodních auditorských standardů a standardu pro řízení kvality.

V uplynulých měsících zajistila překlad dvou revidovaných příruček IFAC: Příručky k řízení kvality pro malé a střední účetní a auditorské praxe a Příručky k uplatňování mezinárodních auditorských standardů při auditu malých a středních účetních jednotek.

V rámci projektu „Technická asistence v oblasti finančního

výkaznictví“ programu česko-švýcarské spolupráce byly obě tyto příručky vytištěny a Komora auditorů ČR zajistila všem auditorům jejich distribuci zdarma. Zásilky byly rozeslány v polovině října.

Elektronické verze obou příruček najdete na webu KA ČR v Extranetu.

V současné době Komora auditorů ČR zajišťuje opět ve spolupráci s firmou Deloitte přepracování Příručky pro provádění auditu u podnikatelů s cílem vydat ji v první polovině roku 2012.

Přepracování se bude týkat úprav v souvislosti s klarifikací ISA, navázání na Příručku pro uplatňování ISA při auditu malých a středních účetních jednotek vydanou IFAC a maximálního zjednodušení příručky (bude založena na auditu malých či středních podniků s jednoduchou strukturou, vnitřní kontrolou a procesy).

Pavla Pšeničková
metodické oddělení KA ČR

Valná hromada Komory daňových poradců ČR zvolila nové orgány

Hlavním bodem jednání volební 19. řádné Valné hromady, která se konala 7. října 2011 v Praze na Žofíně, byla volba nových členů do orgánů KDP ČR.

Účastníky v úvodu pozdravil RNDr. Ladislav Minčíč, první náměstek ministra financí, který ocenil úlohu Komory v oblasti daňové legislativy. Mezi dalšími hosty, kteří mimo jiné pozitivně hodnotili spolupráci s Komorou, byli Ing. Jan Knížek, vrchní ředitel Generálního finančního ředitelství, a prezident Slovenské komory daňových poradců Ing. Milan Chovan.

Orgány Komory byly zvoleny v následujícím složení.

Prezidium: Ing. Alena Foukalová, Ing. Bc. Jiří Nesrovnal, Ing. Jana Skálová, Ph.D, MVDr. Milan Vodička, Mgr. Edita Ševcovicová, Ing. Tomáš Hajdušek, Ing. Zdeněk Burda, Ing. Martin Tuček, Ing. David Hubal.

Novou prezidentkou Komory daňových poradců ČR se stala Ing. Alena Foukalová, která tak po patnácti letech nahradila Ing. Jiřího Nekováře, který již pro další volební období do funkce nekandidoval.

Viceprezidentem byl zvolen Ing. Martin Tuček.

Dozorčí komise: Ing. Tomáš Klíma, JUDr. Martin Kozák (předseda), Ing. Radka Šťastná, BA, Ing. Kristýna Šimáčková, LL. M., Ing. Tomáš Živný (náhradníci Dozorčí komise: Ing. Lubomír Černý, Ing. Jan Zeman).

Disciplinární komise: JUDr. Jiřina Cetlová, Ing. Jana Gablovičová, Ing. Pavel Kočí, Ing. Roman Kytlica, Jitka Štefanová (předsedkyně), Ing. Danuše Peková, Ing. Jaroslava Pechová, Ing. Jiří Babovák, Mgr. Jiří Teichmann, Petr Hercog, Dana Srbecká, Ing. Vladimír Příkryl, Ing. Václav Dvořák (náhradníci Disciplinární komise: Ing. Ladislav Bubniak, Miluše Rysová, Ing. Jiří Pavlík, Mgr. Karla Maderová Voltnerová).

Komorou daňových poradců České republiky je samosprávnou profesní organizací daňových poradců. Její existence je dána zákonem č. 523/1992 Sb., o daňovém poradenství a Komoře daňových poradců České republiky. Tento zákon upravuje postavení a činnost daňových poradců i činnost samotné Komory. Aktuálně sdružuje 4285 daňových poradců.

Jana Skálová

IFRS v roli globálních standardů

Mariana Valášková

Od sedmdesátých let 20. století, kdy vznikla nezávislá soukromá profesní organizace sdružující účetní instituce z různých zemí světa (Velké Británie, Irska, Nizozemí, Francie, Německo, Kanady, USA, Mexiko, Japonsko a Austrálie) za účelem tvorby mezinárodních účetních standardů, urazil vývoj IFRS tak, jak je známe dnes, významnou cestu,

jež vedla k výraznému posílení postavení IFRS ve světě. Výbor pro mezinárodní účetní standardy (IASB – International Accounting Standards Committee), který zahájil svou činnost právě v roce 1973, začal tvořit mezinárodní účetní standardy pod zkratkou IAS (International Accounting Standards). Od roku 1983 se členy IASB staly postupně všechny profesní organizace sdružené v Mezinárodní federaci účetních (IFAC – International Federation of Accountants). Nezávislost IASB byla zajištěna způsobem jeho financování, kdy přijímal příspěvky od svých členů, finančních institucí, účetních společností, různých podniků apod. V roce 2001 došlo ke změně právní formy IASB a vznikla současná Nadace Výboru pro mezinárodní účetní standardy (IASCF – International Accounting Standards Committee Foundation). Nadace byla založena jako nezávislá nezisková soukromá organizace pracující ve veřejném zájmu. Nadace získává finanční prostředky prodejem standardů a dále v podobě příspěvků od institucí a společností z celého světa. S „novou“ Nadací je také spojena změna v označování standardů z původních IAS na IFRS (International Financial Reporting Standards).

Vznik Nadace pomyslně odstartoval éru rychle vzrůstajícího vlivu IFRS ve světě. Globalizace, která se projevuje v existenci stále více otevřených ekonomik a následně ve vzniku jednoho světového „globálního trhu“, vyvolala potřebu globálních účetních standardů, globální regulaci účetního výkaznictví. Existující Nadace a její Mezinárodní standardy účetního výkaznictví (IFRS) tak za daných podmínek představovaly nanejvýš vhodný nástroj pro globální regulaci účetního výkaznictví. Nezávislost a profesní odbornost snoubená při tvorbě IFRS vyvolala přesvědčení, že jde o vhodný nástroj pro globální regulaci účetního výkaznictví. Zejména investoři pohybující se na světových regulovaných trzích ocenili výhodu srovnatelnosti účetních informací, kterou mohly IFRS zajistit.

Narůstající význam IFRS dokládá i spolupráce Rady pro mezinárodní účetní standardy (IASB – International Accounting Standards Board) a americké Rady pro standardy finančního účetnictví (FASB – Financial Accounting Standards Board) zahájená v roce 2002 uzavřením tzv. Memorandum of Understanding

známého též jako dohoda z Norwalku. V rámci této dohody se obě strany zavázaly odstranit rozdíly mezi IFRS a US GAAP. Tímto byl zahájen tzv. konvergenční proces neboli proces sblížení obou těchto účetních systémů, který přetrvává dodnes.

Rozrůstající se uskupení zemí Evropské unie a s tím spojené rozšiřování společného evropského trhu přineslo potřebu společného nástroje pro regulaci účetnictví. V rámci harmonizačních strategií Evropská komise dospěla k rozhodnutí, že IFRS budou zvoleny za nástroj regulace účetnictví v rámci tohoto prostoru. Od roku 2001 tak byly vydávány potřebné směrnice a nařízení týkající se požadavků na použití IFRS a prostřednictvím tzv. schvalovacího mechanismu jsou tyto požadavky implementovány do národních účetních systémů. V rámci Evropské unie funguje Výbor pro regulaci účetnictví, který za pomoci poradní skupiny EFRAG (European Financial Reporting Advisory Group) schvaluje jednotlivé standardy (IFRS). Ve všech členských státech je používání IFRS přijatých EU vyžadováno u společností emitujících cenné papíry na regulovaných trzích.

Světovou významnost a vliv IFRS dále potvrdil a prohloubil vznik tzv. Monitorovací rady (Monitoring Board). V roce 2009 byly změněny stanovy IASCF a založením Monitorovací rady došlo mimo jiné ke změně organizační struktury IASCF. Monitorovací rada vedle schvalování jmenování správců IASCF (členů správní rady Nadace) a dohlížení na plnění jejich povinností zajišťuje „monitoring“, jakési pojitko mezi správci Nadace a veřejnými orgány. Členy Monitorovací rady jsou takové veřejné orgány jako Mezinárodní organizace sdružující komise pro cenné papíry (IOSCO), Evropská komise, Agentura pro finanční služby Japonsko (JFSA), Komise pro cenné papíry USA (SEC). Jako pozorovatel je zvolen Basilejský výbor pro bankovní dohled. Prostřednictvím Monitorovací rady by měly veřejné orgány účinněji plnit své povinnosti týkající se ochrany investorů, integrity trhu a tvorby kapitálu.

„Deklarace o upevnění finančního systému“ představitelů G20, která vznikla v roce 2009 jako reakce na ekonomickou krizi, vnesla určité požadavky i na tvůrce mezinárodních účetních standardů. IASCF spolu s IASB se zavázaly podniknout taková opatření, která povedou ke zlepšení a tvorbě globálních standardů.

Používání IFRS ve světě

IASCF uvádí, že od roku 2001 téměř 120 zemí světa vyžaduje nebo povoluje používání IFRS ve své zemi a všechny významné ekonomiky se zavázaly ke sblížení či přijetí IFRS v blízké budoucnosti.

Tabulka 1 uvádí přehled současného používání IFRS u společností kótovaných na burze v zemích, jež jsou členy skupiny G20. Až na výjimky je v těchto státech používání IFRS již vyžadováno nebo se očekává v nejbližší budoucnosti.

Tabulky 2, 3 uvádějí přehled používání IFRS v rámci zemí celého světa. Ve světě je téměř stovka zemí, které u svých domácích společností kótovaných na burze vyžadují používání IFRS. Z těchto zemí jich pouze 18 vyžaduje používání IFRS i u ostatních společností nekótovaných na burze. U společností nekótovaných na burze je ve většině zemí používání IFRS různě vymezeno, např. vyžaduje se pro některé společnosti a povoluje pro jiné apod. Asi třetina zemí, které v současnosti u domácích společností kótovaných na burze nepovolují používání IFRS, se zavázala ke sblížení či přijetí IFRS v blízké budoucnosti. V rámci společností kótovaných na burze tabulka neobsahuje země jako Ázerbájdžán, Izrael, Maroko, Saúdská Arábie, kde je používání IFRS vyžadováno pouze pro některé společnosti. Dále v tabulce nejsou obsaženy země, kde není burza cenných papírů, a země, o kterých se nepodařilo získat relevantní informace (jde zejména o zbývající země v rámci afrického kontinentu a další).

I když se může zdát, že IFRS se již dostaly na výsluní globálních standardů, paradoxně je v tomto směru zřejmě ještě čeká dlouhá a nelehká cesta. Na počátku byl zájem účetní profese, který se posléze s přispěním nadcházejících událostí přirozeně vyvinul v zájem všeobecný. Zájmy představitelů G20, Evropské unie a veřejných orgánů přispěly k prohloubení celosvětového významu a vlivu IFRS. Současným cílem IASB je tvorba jednotného souboru vysoce kvalitních, srozumitelných, vymahatelných a celosvětově uznávaných IFRS. Pro dosažení takového cíle je nutné „globální přijetí IFRS“. Nestačí přiblížení se k IFRS, ale je nutné jejich přijetí v plném a originálním rozsahu. Dalo by se tedy říci, že IFRS se během několika desítek let podařilo dostat do role směřující ke globálním standardům.

Mariana Valášková

Ing. Mariana Valášková absolvovala obor účetnictví a finanční řízení podniku na Fakultě financí a účetnictví Vysoké školy ekonomické v Praze. V současnosti působí jako interní doktorandka katedry finančního účetnictví a auditingu VŠE v Praze. Zaměřuje se na problematiku implementace IFRS a proces tvorby standardů. Působí také ve společnosti UniCredit Leasing, a. s. na pozici konzultanta pro záležitosti výkaznictví v IFRS.

Tabulka 1: Současné používání IFRS u členů G20

Světadíl	Stát	Používání IFRS u společností kótovaných na burze
Severní Amerika	Kanada	Vyžadováno od roku 2011.
	Spojené státy americké	Povoleno pro zahraniční emitenty v USA od roku 2007, rozhodnutí o možném použití pro americké podniky očekáváno v roce 2011.
	Mexiko	Vyžadováno od roku 2012.
Jižní Amerika	Argentina	Vyžadováno od roku 2012.
	Brazílie	Vyžadováno od roku 2010.
Evropa	Evropská unie	IFRS schválené EU - vyžadováno u všech členských států od roku 2005.
	Francie	IFRS schválené EU - vyžadováno od roku 2005.
	Německo	IFRS schválené EU - vyžadováno od roku 2005.
	Itálie	IFRS schválené EU - vyžadováno od roku 2005.
	Velká Británie	IFRS schválené EU - vyžadováno od roku 2005.
Asie	Indonésie	V procesu sblížování, rozhodnutí o závazném užívání IFRS očekáváno v roce 2012.
	Saúdská Arábie	Nepovoleno.
	Indie	V procesu sblížování.
	Čínská lidová republika	Podstatné sblížení s národními standardy.
	Japonsko	Povoleno pro některé mezinárodní společnosti od roku 2010, rozhodnutí o závazném užívání IFRS očekáváno v roce 2012.
	Jižní Korea	Vyžadováno od roku 2011.
	Rusko	Vyžadováno pro bankovní instituce a některé další emitenty cenných papírů, povoleno pro ostatní nekótované společnosti.
Turecko	Vyžadováno od roku 2005.	
Oceánie	Austrálie	Vyžadováno od roku 2005.
Afrika	Jihoafrická republika	Vyžadováno od roku 2005.

Zdroj: www.ifrs.org

Tabulka 2: Vyžadované používání IFRS ve světě

Domácí společnosti kótované na burze	Domácí společnosti nekótované na burze
IFRS vyžadováno	
Anguilla	
Antigua a Barbuda	
Arménie	Arménie
Austrálie	
Bahamy	
Bahrajn	Bahrajn
Barbados	
Bosna a Hercegovina	
Botswana	
Brazílie	
Černá Hora	Černá Hora
Dominikánská republika	
Egypt	

Tabulka 2 - pokračování

Domácí společnosti kótované na burze	Domácí společnosti nekótované na burze
IFRS vyžadováno	
Ekvádor	
Evropská unie	
Fidži	
Ghana	
Grenada	
Gruzie	
Guatemala	Guatemala
Guyana	
Honduras	Honduras
Hongkong	
Chile	Chile
Chorvatsko	
Irák	
Jamajka	Jamajka
Jihoafrická republika	
Jižní Korea	
Jordánsko	
Kanada	
Katar	
Kazachstán	
Keňa	Keňa
Kostarika	Kostarika
Kuvajt	Kuvajt
Kyrgyzstán	Kyrgyzstán
Libanon	
Libye	
Makedonie	
Malawi	
Mauricius	
Mongolsko	Mongolsko
Namibie	
Nepál	Nepál
Nikaragua	Nikaragua
Nový Zéland	
Omán	Omán
Panama	
Papua-Nová Guinea	
Pásmo Gazy	
Peru	
Sierra Leone	
Spojené arabské emiráty	
Srbsko	Srbsko
Svatý Kryštof a Nevis	
Tádžikistán	Tádžikistán
Tanzánie	
Trinidad a Tobago	Trinidad a Tobago
Turecko	
Zambie	

Zdroj: www.iasplus.com, www.ifrs.org

Tabulka 3: Používání IFRS ve světě

Domácí společnosti kótované na burze	
IFRS povoleno	IFRS nepovoleno
Aruba	Argentina*
Barma	Bangladéš
Bermudy	Benin
Bolívie	Bhútán
Dominické společenství	Burkina Faso
Gibraltar	Filipíny
Haiti	Indie*
Kajmanské ostrovy	Indonésie*
Laos	Írán
Lesotho	Kolumbie*
Maledivy	Kuba
Mosambik	Malajsie*
Nizozemské Antily	Mali
Panenské ostrovy	Mexiko*
Paraguay	Moldavsko
Salvador	Niger
Srí Lanka	Nigérie*
Surinam	Pákistán
Svazijsko	Pobřeží slonoviny
Švýcarsko	Senegal
Uganda	Singapur*
Zimbabwe	Spojené státy americké*
	Sýrie
	Tchaj-wan*
	Thajsko
	Togo
	Tunisko
	Turkmenistán
	Ukrajina
	Uruguay
	Uzbekistán
	Venezuela
	Vietnam

*nyní v procesu sblížení, očekávané používání IFRS v budoucnosti

Zdroj: www.iasplus.com, www.ifrs.org

Stav konvergence IFRS a US GAAP a co bude dál?

Petr Vácha

Rada pro mezinárodní účetní standardy (International Accounting Standards Board, IASB) a americká Rada pro standardy finančního účetnictví (Financial Accounting Standards Board, FASB) spolupracují od roku 2002 na dosažení konvergence mezi IFRS a US GAAP. Společná snaha byla zakotvena v memorandu o porozumění, známému jako Norwalk Agreement, a byla dále rozpracována v tzv. mapě ke konvergenci v roce 2006. Následně, v návaznosti na pokrok v konvergenci, americká komise pro cenné papíry (Securities and Exchange Commission, SEC) odstranila v roce 2007 požadavek na rozpis rozdílů mezi IFRS a US GAAP výkazy pro zahraniční emitenty a zároveň publikovala návrh projektu přechodu na IFRS i pro americké společnosti.

V poslední době se však zdá, že slibně nastartovaný proces konvergence čelí vážným potížím.

IASB a FASB se nedaří dodržovat plán projektu, který předpokládal, že do roku 2011 budou zkompletovány všechny hlavní konvergenční projekty. Už v roce 2010 bylo jasné, že zdržení jednotlivých projektů je takové, že termín 2011 nebude naplněn. Obě rady se proto rozhodly zaměřit zejména na hlavní konvergenční témata. I tyto projekty, mezi nimi například oblasti leasingu, výnosů či finančních instrumentů, však nabírají zpoždění a jsou již nyní ve skluzu. Jiné projekty, například projekt týkající se daně z příjmů, byly rozděleny na několik menších dle priorit, ale termín jejich plného dokončení je nejasný.

Jedním z důvodů zpoždění je, kromě zřejmě příliš širokého záběru projektu, také množství komentářů obdržených k jednotlivým projektům v rámci připomínkových řízení. Řada návrhů nových standardů byla podrobena vážné kritice ze strany zainteresovaných stran (společností, účetních, auditorů), přičemž připomínky směřují nejen k detailům, ale i ke koncepci některých návrhů. Mnoho respondentů kritizuje nedotaženost nových řešení, ale i jejich přílišnou teoretičnost s poukazem na to, že aplikace v praxi může být velmi složitá a přetechnizovaná a může vést k ještě menšímu pochopení účetních výkazů jejich uživateli.

Navíc se zdá, že obě rady kromě výrazného zpoždění v konvergenci nesměřují možná ani stejným směrem. Zatímco IASB ponechalo ve svém hlavním plánu práce téměř výlučně konvergenční projekty, FASB v tomtéž čase pracuje na řadě svých dalších nezávislých projektů, které mohou vytvářet další divergenci. I proto narůstá nejistota, zda má vlastně konvergenční projekt nějaký konec, na kterém bude uživatelům k dispozici konvergovaná sada účetních standardů, jež vyhovuje potřebám moderního výkaznictví.

Tato nejistota může mít vážné dopady. Je třeba připomenout, že ještě v roce 2011 by SEC měla rozhodnout o aplikaci IFRS pro domácí (tj. americké) společnosti. Zpoždění v konvergenci může mít dopad na toto rozhodnutí a už v květnu tohoto roku publikovala SEC dokument (staff paper), ve kterém zvažuje, že Spojené státy americké by si měly ponechat US GAAP a včlenit IFRS do US GAAP během následujících let. Tento přístup by byl alternativou k přijetí IFRS americkými společnostmi. Rizika spojená s tímto přístupem jsou ale zřejmá – včleňování IFRS do US GAAP by bylo pravděpodobně provázeno procesem tzv. endorsementu, tzn. procesem akceptace jednotlivých IFRS americkou radou FASB (tj. procesem ne nepodobným tomu, co již nyní probíhá v EU) s tím, že by FASB mohla měnit IFRS standardy v procesu endorsementu, pokud by změna byla ve „veřejném zájmu“. Na konci tohoto procesu by mohly být americké IFRS, EU IFRS a řada dalších modifikovaných IFRS a o globální konvergenci by v tu chvíli nemohla být žádná řeč.

Celý proces je proto vhodné nadále pozorně sledovat a vstupovat do něj alespoň v rámci našich možností, tj. připomínkováním návrhů standardů či diskusních dokumentů. V této době se utváří podoba světového výkaznictví, která bude platná za 5 – 10 let a ačkoliv role českých uživatelů je ve světovém měřítku omezená, byla by škoda tomuto procesu pouze přihlížet.

Petr Vácha

Ing. Petr Vácha je auditovým partnerem ve společnosti Ernst & Young. V auditorské profesi pracuje od roku 1995 a zaměřuje se na audity výrobních, obchodních a technologických firem a na problematiku IFRS. Vystudoval VŠE v Praze a získal další certifikace při ACCA a CIMA (Certified Institute of Management Accountants). Je statutárním auditorem a členem Výboru pro účetní výkaznictví KA ČR.

Nové standardy ke konsolidacím

Jiří Svoboda

Finanční krize s sebou přinesla silnou vlnu kritiky účetních zásad, které umožňovaly, aby určité jednotky zůstaly nekonsolidovány mimo rozvahy. V červnu 2009 na tuto kritiku reagovala americká Rada pro standardy finančního účetnictví (US FASB) změnami amerických účetních standardů (US GAAP) týkajících se účetního výkaznictví účetních jednotek s variabilním podílem. US FASB pokračuje v návrzích dalších změn v této oblasti.

V květnu 2011 vydala Rada pro mezinárodní účetní standardy (International Accounting Standards Board, IASB) tři nové standardy týkající se konsolidací. Jak již bylo zmíněno, tyto nové standardy vznikly jako reakce na nedávnou, a doufejme ne prohlubující se, finanční krizi a zvyšující se potřebu lépe zobrazit v konsolidované účetní závěrce podstatu vztahů mezi jednotlivými společnostmi vstupujícími do konsolidace. Hlavním cílem IASB při tvorbě nových standardů týkajících se konsolidací bylo zvýšit konzistentnost, transparentnost a srovnatelnost údajů prezentovaných v konsolidovaných účetních závěrkách o vztazích mezi společnostmi, které jsou konsolidovány, a zároveň zvýšit úroveň a rozsah souvisejících zveřejňovaných informací. Jmenovitě se jedná o následující nové standardy, které jsou shodně účinné od 1. ledna 2013:

- IFRS 10 – Konsolidovaná účetní závěrka
- IFRS 11 – Společná uspořádání
- IFRS 12 – Zveřejnění podílů v jiných účetních jednotkách

Pojďme se nyní blíže podívat na to, jaké novinky přináší nové standardy a jaké jsou změny oproti stávající úpravě.

IFRS 10 – Konsolidovaná účetní závěrka

IFRS 10 – Konsolidovaná účetní závěrka nahrazuje část stávajícího standardu IAS 27 – Konsolidovaná a individuální účetní závěrka, týkající se konsolidované účetní závěrky, a pokrývá rovněž oblasti, které v současnosti upravuje SIC 12 – Konsolidace – jednotky zvláštního určení. S účinností IFRS 10 se obsah IAS 27 omezuje pouze na účtování o dceřiných společnostech, spoulených jednotkách a přidružených podnicích v individuální účetní závěrce.

V souladu s požadavky stávajícího standardu IAS 27 vyžaduje i nový standard IFRS 10, aby skupina prezentovala konsolidovanou účetní závěrku, která konsoliduje majetek, závazky, vlastní kapitál, výnosy, náklady a peněžní toky mateřské společnosti a jejích dceřiných společností jako účetní závěrku jediné ekonomické jednotky. Konsolidující skupina se tedy i nadále bude skládat z mateřské společnosti a jejích dceřiných

společností, tzn. jednotek ovládaných mateřskou společností. Nový standard IFRS 10 však při popisu modelu kontroly používá novou odlišnou terminologii než stávající IAS 27. IFRS 10 pracuje například s termínem „investor“ k označení účetní jednotky, která potenciálně ovládá jednu nebo více účetních jednotek, a termín „účetní jednotka, do níž bylo investováno“, k označení jednotky, která je nebo potenciálně může být dceřinou společností jiné účetní jednotky.

IFRS 10 nemění způsob konsolidace, tj. konsolidační postupy pro zahrnutí dceřiné společnosti do konsolidované účetní závěrky mateřské společnosti. IFRS 10 ale poměrně zásadně mění definici kontroly, podle které budou účetní jednotky postupovat a určovat, zda do své konsolidované účetní závěrky zahrnou tu či onu účetní jednotku.

Nová definice kontroly

Nový IFRS 10 určuje následující novou definici kontroly:

Investor ovládá/kontroluje účetní jednotku, do níž bylo investováno, pokud získává nebo má právo získat variabilní výnosy ze své účasti v dané účetní jednotce, do níž bylo investováno, a má schopnost ovlivnit tyto výnosy prostřednictvím své moci nad danou účetní jednotkou, do níž bylo investováno. IFRS 10 tedy zavádí jednotný model kontroly pro všechny účetní jednotky včetně „jednotek zvláštního určení“ nebo „strukturovaných jednotek“, jak jsou nyní označovány v novém standardu IFRS 10 („jednotky s variabilním podílem“, jak jsou označovány v US GAAP).

Má-li investor ovládat (kontrolovat) účetní jednotku, do níž bylo investováno, musí splňovat všechny následující podmínky.

- Investor má moc nad účetní jednotkou, do níž bylo investováno. Tato moc se popisuje jako existující práva okamžitě řídit činnosti účetní jednotky, do níž bylo investováno, které významně ovlivňují výnosy/zisky dané účetní jednotky. Takové činnosti, jež by měl být investor schopen řídit, aby vykonával moc nad účetní jednotkou, se označují jako „relevantní činnosti“.
- Investor je oprávněn získat nebo drží právo na získání variabilních výnosů z titulu své investice v účetní jednotce, do níž bylo investováno; investor je vystaven rizikům s variabilními výnosy souvisejícími.
- Investor má schopnost využít svou moc nad účetní jednotkou, do níž bylo investováno, tak, aby ovlivnil výši výnosů investora této investice.

Ekonomická realita je však nesmírně pestrá.

Posouzení existence kontroly na bázi nové definice kontroly dle IFRS 10 může být tudíž v praxi poměrně složité v závislosti na konkrétních podmínkách. V situaci, kdy rozhodování o společnosti, do níž bylo investováno, je kontrolováno hlasovacími právy a tato hlasovací práva zároveň opravňují jejich držitele k výnosům

ze související investice (např. akcie spojené s hlasovacím právem), je poměrně jasné, že účetní jednotku, do níž bylo investováno, ovládá ten, kdo drží většinu těchto hlasovacích práv. V jiných případech, např. v případě strukturovaných jednotek, při existenci potenciálních hlasovacích práv nebo méně než většiny hlasovacích práv, nemusí být odpověď na otázku, která účetní jednotka vykonává kontrolu nad účetní jednotkou, do níž bylo investováno, tak jednoduchá a může být potřeba provést další analýzu a podrobněji zvážit každý z uvedených faktorů ke stanovení investora, tzn. toho, kdo danou účetní jednotku, do níž bylo investováno, ovládá (kontroluje). Následující diagram č. 1 stručně ilustruje myšlenkový proces při vyhodnocení kontroly dle nové definice kontroly stanovené IFRS 10.

Identifikace investora může být velmi komplexním a subjektivním rozhodováním a měla by vždy probíhat při posouzení širšího obrazu účetní jednotky, do níž bylo investováno. Pojďme se nyní podívat blíže na některé oblasti nastíněné ve zobrazeném diagramu č. 1.

Relevantní činnosti

V praxi může nastat situace, že není zřejmé, zda kontrola účetní jednotky, do níž bylo investováno, probíhá prostřednictvím hlasovacích práv. V takovém případě bude dalším klíčovým krokem při vyhodnocení kontroly identifikovat relevantní činnosti, tj. činnosti, které významně ovlivňují výnosy/zisky účetní jednotky, do níž bylo investováno. Uvedený diagram č. 1 prezentuje některé příklady činností, které by mohly být chápány jako relevantní v závislosti na ostatních specifických okolnostech.

Investor by měl také zvážit účel a plán účetní jednotky, do níž bylo investováno, což pomůže určit odpovědi

na následující otázky, které mohou být kritické pro určení investora:

- Jakým rizikům měla podle plánu účetní jednotka, do níž bylo investováno, čelit a jaká rizika měla předat ostatním zúčastněným stranám?
- Co jsou relevantní činnosti a jakým způsobem jsou přijímána rozhodnutí ohledně relevantních činností?
- Kdo má schopnost řídit relevantní činnosti?
- Které osoby získávají výnosy z účetní jednotky, do níž bylo investováno?

Hodnocení moci

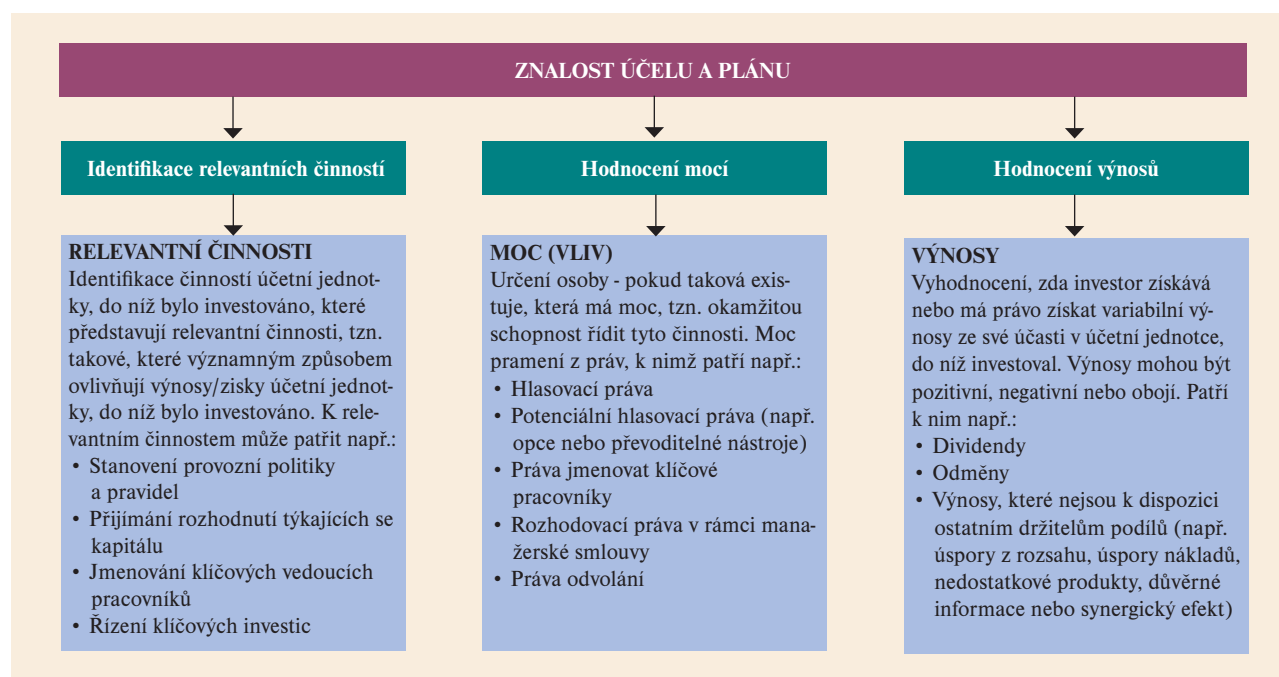
IFRS 10 obsahuje pokyny k použití standardu při hodnocení toho, zda na základě různých druhů práv má investor moc. Pokyny obsažené v novém standardu IFRS 10 se poměrně významně liší od stávající úpravy obsažené v IAS 27. Z tohoto důvodu může dojít k situaci, kdy účetní jednotka vyhodnotí kontrolu dle pokynů v IFRS 10 v účetní jednotce, do níž bylo investováno, odlišně v porovnání se stávajícím vyhodnocením dle úpravy stanovené v IAS 27. Pokud účetní jednotka dojde k závěru, že nedisponuje kontrolou, je potřeba dále analyzovat požadavky IFRS 11 a IAS 28 týkající se spoluovládání a investic do společností pod podstatným vlivem.

Hodnocení výnosů

Jednou z nutných podmínek vykonávání kontroly je schopnost investora získávat nebo právo získávat variabilní výnosy ze své účasti v účetní jednotce, do níž bylo investováno. Výnosy mohou mít různou podobu, např.:

- dividendy, ostatní rozdělované ekonomické výhody (např. úrok z dluhových cenných papírů) a změny

Diagram č. 1: Vyhodnocení kontroly

hodnoty investice v účetní jednotce, do níž bylo investováno,

- odměny za obsluhu majetku nebo závazků účetní jednotky, do níž bylo investováno,
- poplatky a riziko ztráty z poskytnutí úvěrové nebo likvidní podpory,
- zbytkové podíly na majetku a závazcích účetní jednotky, do níž bylo investováno, při likvidaci dané jednotky,
- daňové výhody a přístup k likviditě, které investovi plynou z jeho účasti v účetní jednotce, do níž investoval,
- výnosy, které nejsou k dispozici ostatním držitelům podílů, např. úspory z rozsahu, úspory nákladů, nedostatkové produkty, důvěrné informace nebo synergický efekt.

Vztah mezi mocí a výnosy

Výnosy z investice jsou často chápány jako ukazatel kontroly, neboť čím větší je možnost investora získat variabilní výnosy z účasti v účetní jednotce, do níž bylo investováno, tím větší je motivace investora získat práva, která mu dávají moc účetní jednotku, do níž bylo investováno, ovládat. Výše výnosů však neurčuje to, zda investor má moc.

Pro posouzení existence kontroly nad účetní jednotkou, do níž bylo investováno, je podstatnější vztah mezi výnosy a mocí než výnosy samotné. Investor, který má moc nad účetní jednotkou, do níž bylo investováno, ale není z tohoto titulu schopen realizovat žádné výnosy, nemá kontrolu nad účetní jednotkou, do níž bylo investováno, tzn. neovládá ji. Podobně, pokud je investor schopen realizovat výnosy z účetní jednotky, do níž bylo investováno, ale nemá nad ní moc, tj. neřídí činnosti, které významným způsobem ovlivňují výnosy dané účetní jednotky, nemá kontrolu nad účetní jednotkou, do níž bylo investováno.

Rozdíly oproti stávajícím IFRS

Jak bylo popsáno, IFRS 10 určuje, jakým způsobem by investor měl analyzovat, zda práva, kterými disponuje, mu dávají moc. Koncept IFRS 10 je v tomto směru do značné míry odlišný od stávající úpravy obsažené v IAS 27. Podívejme se na hlavní zdroje rozdílů.

Potenciální hlasovací práva

IFRS 10 stanovuje, že investor při posuzování kontroly nad účetní jednotkou, do které bylo investováno, posuzuje hlasovací práva a současně i potenciální hlasovací práva, a to jak hlasovací a potenciální hlasovací práva, která vlastní, tak hlasovací a potenciální hlasovací práva, která vlastní ostatní. Typickým příkladem potenciálních hlasovacích práv jsou práva vyplývající z uplatnění opcí či z konvertibility převoditelných nástrojů.

Potenciální hlasovací práva by měla být brána v úvahu pouze tehdy, jsou-li reálná, tzn. držitel těchto práv je prakticky schopen je uplatnit. Posouzení reálnosti

potenciálních hlasovacích práv vyžaduje posouzení souvisejících okolností, např. u opce na získání dalších hlasovacích práv posouzení vztahu mezi „strike“ cenou a současnou cenou podkladového aktiva, nebo posouzení, zda investor získal prospěch z jiných důvodů, např. synergie atd. Dále je potřeba také vzít v úvahu potenciální překážky, které brání realizaci potenciálních hlasovacích práv. Těmito překážkami mohou být například omezený termín pro uplatnění opce, finanční pokuty, případně další podmínky, které stanovují, že opci od určitého data nelze uplatnit. Aby byla potenciální hlasovací práva reálná, musí být obvykle okamžitě vykonatelná.

Z výše uvedeného je zřejmé, že posouzení vlivu potenciálních hlasovacích práv v souvislosti s posouzením kontroly v účetní jednotce, do níž bylo investováno, může být velmi subjektivní a může vyžadovat poměrně vysokou míru odhadu. Zároveň se ví, že nová úprava dle IFRS 10 dává větší možnost přihlídnutí k potenciálním hlasovacím právním a termín „okamžitě vykonatelnosti“ má v IFRS 10 širší vymezení než ve stávající úpravě dle IAS 27.

Kontrola „de facto“

Investor může ovládat/kontrolovat účetní jednotku, do níž bylo investováno, i v situaci, kdy drží méně než polovinu hlasovacích práv dané účetní jednotky. Tato situace bývá označována jako tzv. kontrola „de facto“. V této specifické situaci je třeba vzít v úvahu následující faktory:

- Velikost podílu investora na hlasovacích právech v závislosti na velikosti a roztržštěnosti ostatních držitelů hlasovacích práv. Pravděpodobnost kontroly investora nad účetní jednotkou, do níž bylo investováno, je větší:
  - » čím více drží hlasovacích práv,
  - » čím více drží hlasovacích práv v poměru k ostatním držitelům hlasovacích práv,
  - » čím více osob by muselo jednat ve shodě, aby investora přehlasovaly, tzn. čím větší je roztržštěnost ostatních držitelů hlasovacích práv.
- Hlasovací vzorce na předchozích valných hromadách akcionářů účetní jednotky, do níž bylo investováno, např. procento hlasujících, kteří se minulých valných hromad zúčastnili, posouzení, zda daný vzorec naznačuje momentální chování držitelů hlasovacích práv atd.
- V některých případech nemá investor „de facto“ kontrolu sám. I v těchto situacích je ale potřeba vzít v úvahu veškeré skutečnosti a okolnosti k posouzení toho, zda má investor moc nad účetní jednotkou, do níž investoval. Investor může moc realizovat např. prostřednictvím následujících skutečností nebo jejich kombinací:
  - » Smluvní uspořádání, jehož prostřednictvím investor může nařídít ostatním, jak hlasovat.
  - » Práva plynoucí z jiných smluvních uspořádání, např. schopnost řídit některé výrobní procesy

účetní jednotky, do níž bylo investováno, nebo jiné provozní nebo finanční činnosti dané účetní jednotky, které mají významný vliv na její výnosy/zisky.

Koncept „de facto“ kontroly může v praxi pro mnoho společností představovat významnou změnu. Jelikož neexistují žádné pevné hranice pro uplatnění tohoto konceptu, bude investor muset v praxi zvážit veškeré související skutečnosti a okolnosti k posouzení existence „de facto“ kontroly. Investor také může zjistit, že kontroluje účetní jednotku, do níž bylo investováno čistě v důsledku určitých okolností, a ne v důsledku cílených kroků. Aplikace konceptu „de facto“ kontroly také může být obtížná v reálném čase a pro vedení investující účetní jednotky může být náročné samostatně posoudit všechny relevantní informace.

Vztah zmocnitel/zmocněnec

V praxi mohou nastat situace, kdy byla rozhodovací práva delegována na jinou osobu nebo jsou držena ve prospěch jiných osob. Nový standard IFRS 10 uvádí koncept zmocněnce a zmocnitele. Zmocněnec, nebo-li zástupce je osoba, která byla pověřena jednáním jménem jiné osoby nebo osob (zmocnitel/é), ale nemá kontrolu nad účetní jednotkou, do níž bylo investováno. Zmocnitel může delegovat rozhodovací pravomoc týkající se některých činností na zmocněnce, nicméně v konečném důsledku si zmocnitel ponechává moc. Při určení kontroly je tedy nutné posoudit, kdo plní roli zmocněnce a kdo plní roli zmocnitele. V rámci tohoto posuzování by měly být vzaty v úvahu mimo jiné následující faktory:

- rozsah rozhodovacích pravomocí,
- práva ostatních (např. existence práva odvolání),
- odměna toho, kdo rozhoduje,
- získání variabilních výnosů prostřednictvím ostatních podílů.

Moc nad částí účetní jednotky, do níž bylo investováno („silo“)

IFRS 10 zavádí oproti stávajícímu IAS 27 nový prvek, který představuje významnou změnu při posuzování jednotky, do níž bylo investováno. Podobně jako IAS 27 i nový IFRS 10 obecně vyžaduje, aby investor rozhodl, zda ovládá účetní jednotku, do níž bylo investováno, jako celek. Nový IFRS 10 jde ale ještě dále a stanoví, že při posuzování kontroly investor rovněž zvažuje, zda má kontrolu nad částí účetní jednotky, do níž bylo investováno, tzn. zda má moc nad konkrétními aktivy jednotky a zda je tato část účetní jednotky, do níž bylo investováno, považována za samostatnou „domnělou jednotku“ (IFRS 10 používá označení „silo“). V podstatě jde o to, že pokud jsou veškerá aktiva, závazky a vlastní kapitál domnělé účetní jednotky odděleny od zbytku účetní jednotky, do níž bylo investováno, a ohraničeny, investor posuzuje kontrolu nad touto částí odděleně. Na základě zavedení tohoto principu může tudíž investor kontrolovat a konsolidovat na nižší úrovni, než je právní subjekt.

Ostatní osoby jednající jménem investora (zástupci „de facto“)

IFRS 10 rovněž požaduje, aby vedení vzalo v úvahu případnou existenci jiných osob, které na základě svého vztahu s investorem jednají jeho jménem, tj. zda tyto jiné osoby zastupují investora jako jeho zástupci (zmocněnci) de facto. Při posuzování kontroly investora se hodnotí práva zástupců de facto a jimi přijaté výnosy. Příkladem osob, které mohou být považovány za zástupce, de facto jsou např. osoby, které udržují úzké obchodní vztahy s investorem, osoby, které nemohou financovat své operace bez podřízené podpory investora, nebo spřízněné osoby tak, jak je definuje IAS 24 – Zveřejnění spřízněných stran.

Výjimka týkající se konsolidace ovládaných dceřiných podniků „investičními jednotkami“

Dne 25. srpna 2011 vydala IASB návrh změny IFRS 10 týkající se konsolidačních pravidel pro tzv. investiční jednotky. Podle tohoto návrhu by existovala výjimka z konsolidace všech dceřiných společností, kdy tzv. investiční jednotky, dle definice v návrhu, by nebyly povinny konsolidovat jednotky, do nichž bylo investováno a které jsou kontrolovány. Místo toho by investiční jednotky vykazovaly tyto investice v reálné hodnotě, jejíž změna by se vykazovala ve výkazu zisku a ztráty. Tato výjimka z konsolidace adresuje připomínky mnoha uživatelů účetních závěrek, investičních fondů a dalších, kteří se domnívají, že současná pravidla pro konsolidace nereflektují dostatečně specifickou tzv. investičních jednotek. Zároveň tato změna ještě více přiblíží IFRS a US GAAP, neboť podobná výjimka z konsolidace v US GAAP existuje a je v současné době předmětem další úpravy tak, aby bylo dosaženo ještě větší konsistence s IFRS. Návrh změny IFRS 10 definuje investiční jednotky, pro něž by měla být uplatňována výjimka z konsolidace, zároveň však říká, že mateřská společnost investiční jednotky, která nespĺňuje definici investiční jednotky dle návrhu, je povinna plně konsolidovat veškeré společnosti, do nichž bylo investováno a které kontroluje včetně investic realizovaných kontrolovanou investiční jednotkou. Nutnost konsolidace pro mateřskou společnost investiční jednotky nespĺňující definici investiční jednotky bude zřejmě i nadále tvořit významný rozdíl mezi úpravou IFRS a požadavky US GAAP, neboť se předpokládá, že plánovaná změna US GAAP ponechá výjimku z konsolidace i pro mateřskou společnost investiční jednotky, která sama nespĺňuje definici investiční jednotky, a ta bude tak pokračovat v účtování v reálné hodnotě používaným investiční jednotkou pro její investice. Tento návrh změny IFRS 10 je v současné době předmětem komentářů, a to až do 5. ledna 2012. Návrh neobsahuje datum účinnosti, nicméně se předpokládá (i na základě předchozích diskusí s IASB), že datum účinnosti návrhu bude synchronizováno s datem účinnosti standardu IFRS 10, tj. 1. ledna 2013.

IFRS 11 – Společná uspořádání

IFRS 11 – Společná uspořádání nahrazuje stávající IAS 31 – Účasti ve společném podnikání a SIC 13 – Spoluovládané jednotky – nepeněžní vklady spoluvlastníků. IFRS 11 používá některé termíny, které byly dosud používané IAS 31, ale s jiným významem, což může vést k nejasnostem ohledně rozsahu rozdílů mezi IFRS 11 a stávajícím IAS 31. Vzhledem k tomu, že IFRS 11 používá zásadu kontroly stanovenou IFRS 10 k definici společné kontroly (spoluovládání), může dojít ke změně při určení existence spoluovládání. IFRS 11 zavádí i další podstatné změny týkající se účtování o spoluovládaných jednotkách a obecně se při určení vhodného způsobu účtování zaměřuje na povahu práv a povinností plynoucích z daného uspořádání na rozdíl od IAS 31, který se při určení vhodného způsobu účtování soustředil spíše na právní formu jednotky. Pojďme se nyní detailněji podívat na nový koncept zavedený IFRS 11.

Nová definice spoluovládání (společné kontroly)

Spoluovládání (společná kontrola) je definováno jako smluvně dohodnuté podílení se na ovládání uspořádání, které existuje pouze tehdy, pokud rozhodnutí o relevantních činnostech vyžadují jednomyslný souhlas stran, které sdílejí ovládání (kontrolu). Klíčové aspekty společné kontroly jsou v IFRS 11 popsány následovně:

- Smluvně dohodnutý – smluvní uspořádání mají obvykle, nikoli vždy, písemnou podobu, která stanoví podmínky uspořádání.
- Kontrola a relevantní činnosti – IFRS 10 stanovuje, jakým způsobem je nutno posuzovat, zda má určitá strana kontrolu, a jak identifikovat relevantní činnosti, viz výše.
- Jednomyslný souhlas – jednomyslný souhlas existuje, pokud mají kontrolu nad uspořádáním všechny strany uspořádání kolektivně, nikoli jedna jednotlivá strana.

V praxi může nastat situace, kdy nebude jasné, na jaké úrovni je třeba posuzovat existenci společné kontroly. V mnoha případech se toto posouzení provádí na úrovni smluvního ujednání, některé smluvní ujednání však může obsahovat více než jedno společné uspořádání. Jakmile je identifikováno společné uspořádání, je třeba ho klasifikovat jako společný podnik nebo společnou operaci, jak je podrobněji popsáno dále.

Rozdíly mezi společnými podniky a společnými operacemi

Společná uspořádání jsou dle IFRS 11 klasifikována buď jako společné operace nebo jako společné podnikání (společný podnik). I když termín společný podnik se v praxi již hojně používá, v rámci IFRS 11 má tento termín zúženou definici. Diagram 2 popisuje, jak se

Garantujeme Vám úsporu práce

faust – software jako výhoda.

Jako jediný software pro auditory pokrývá Faust celou auditorskou agendu (spis, testy, výběr vzorků).
Dejte na doporučení Vašich kolegů a vyzkoušejte systém Faust přímo při Vaší práci.

Přednosti
Fausta oproti konkurenci:

- ▶ technické řešení systému
- ▶ přehlednost a ovladatelnost
- ▶ možnost individuálního rozšíření
- ▶ neustálý a pravidelný rozvoj
- ▶ propracovanější práce s účetními deníky klientů
- ▶ jednoduché a rychlé naplnění spisu auditora
- ▶ pozitivní hodnocení kontrolních komisí KAČR
- ▶ cena

nová terminologie zavedená IFRS 11 liší od termínů používaných ve stávajícím IAS 31.

Spoluovládaná aktiva a spoluovládané operace, jak je definuje IAS 31, se nyní podle IFRS 11 nazývají společné operace. O těchto uspořádáních se dle IFRS 11 účtuje stejně jako podle IAS 31, tzn. že spoluprovizovatel, nyní definovaný jako osoba, která spoluovládá společné operace, nadále účtuje o svém majetku, závazcích, výnosech a nákladech, případně o poměrných podílech na těchto položkách.

Z diagramu 2 vyplývá, že přechod na IFRS 11 povede k významným změnám tam, kde se podle IAS 31 dosud používala metoda poměrné konsolidace, neboť tato uspořádání jsou nyní dle IFRS 11 klasifikována jako společné podniky, a o společném podniku se dle IFRS 11 účtuje pomocí ekvivalenční metody. Investice ve společném podniku tak bude vykázána jako jednořádková položka ve výkazu o finanční pozici a poměrný podíl na čistém zisku a změny vlastního kapitálu jako jednořádková položka ve výkazu o úplném výsledku hospodaření.

U spoluovládaných jednotek, které jsou podle IFRS 11 klasifikovány jako společné operace, mohou vzniknout nejasnosti ohledně toho, zda přijetí IFRS 11 bude mít dopad na účetní závěrku. Tzn. kdy je účtování o aktivech spoluprovizovatele (nebo podílu na nich) ve společné operaci stejné jako „poměrná konsolidace“?

- Pokud má spoluprovizovatel práva na konkrétní procento všech aktiv a závazky z konkrétního procenta všech pasív, pravděpodobně nebude rozdíl mezi účtováním o společné operaci a poměrnou konsolidací.
- Pokud však má spoluprovizovatel práva na konkrétní procento určitých aktiv a jiná práva (a procento) na jiná aktiva, a jiné závazky z různých pasív, bude účetní závěrka vypadat zcela odlišně při účtování o těchto jednotlivých právech a povinnostech a odlišně při poměrné konsolidaci smíšeného procenta všech aktiv a pasív.

V důsledku uvedených změn zavedla IASB rovněž změnu IAS 28, který byl přejmenován na IAS 28 – Investice do přidružených podniků a společných podniků; cílem bylo popsat vedle přidružených podniků použití ekvivalenční metody u investic do společných podniků.

Klasifikace společného uspořádání

Diagram 3 popisuje faktory, které je nutno vzít v úvahu při posuzování klasifikace společného uspořádání jako společnou operaci nebo společný podnik.

Struktura (tzn. právní forma) společného uspořádání je pouze jedním prvkem, který je nutno zvážit, máme-li klasifikovat společné uspořádání jako společnou operaci nebo společný podnik. Jak již bylo popsáno, IFRS 11 se zaměřuje spíše na povahu a podstatu práv a povinností vyplývajících z daného uspořádání. Toto je významná změna oproti IAS 31, kde byla primárním faktorem při určení vhodného způsobu účtování právní forma uspořádání.

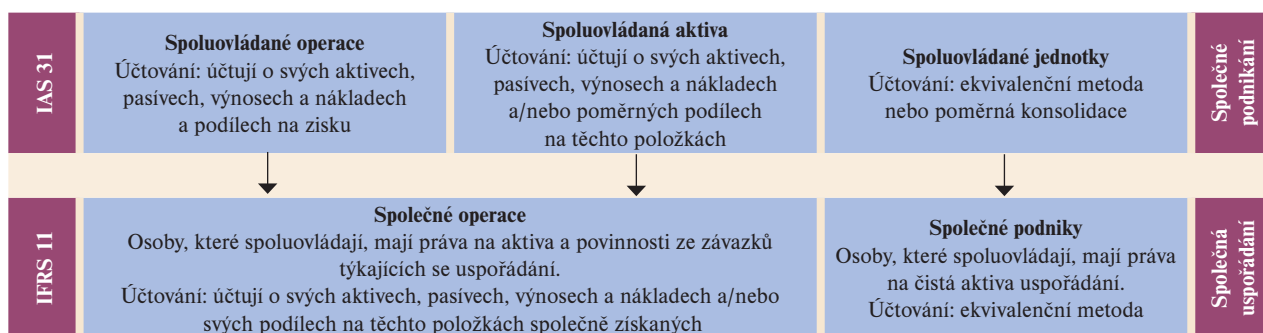
Struktura společného uspořádání je nicméně nadále velice důležitá. Jak ukazuje Diagram 3, společné uspořádání, jehož struktura není založena na samostatném nástroji (jako jsou např. různé druhy společností nebo jiná finanční struktura), je klasifikováno jako společná operace. Avšak i když samostatný nástroj existuje, společné uspořádání ještě nemusí být společný podnik. Na příslušnou klasifikaci mají vliv smluvní podmínky samotného společného uspořádání a další skutečnosti a okolnosti.

Řada společných uspořádání si pravděpodobně při přechodu z IAS 31 na IFRS 11 zachová stejnou klasifikaci. Některé spoluovládané jednotky však mohou být nyní klasifikovány jako společné operace, jak ukazuje diagram 2. Při hodnocení dopadu přijetí IFRS 11 bude proto nutné pečlivě zvážit tyto změny. Vydání IFRS 11 je významným krokem ke sblížení IFRS a US GAAP, které ve většině odvětví neumožňují poměrnou konsolidaci. To byl také jeden z hlavních důvodů projektu, který byl součástí memoranda o porozumění (Memorandum of Understanding).

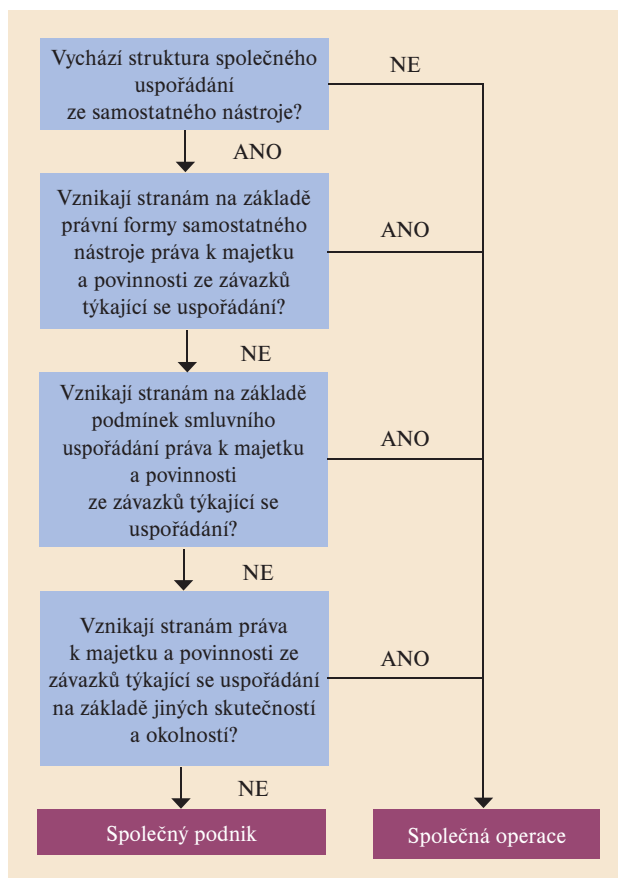
IFRS 12 – Zveřejnění podílů v jiných účetních jednotkách

IFRS 12 – Zveřejnění podílů v jiných účetních jednotkách shrnuje požadavky na zveřejnění informací o podílech účetní jednotky v dceřiných podnicích, společných uspořádáních, přidružených podnicích a strukturovaných jednotkách do jednoho podrobného standardu, který se týká zveřejňování informací. Některé požadavky na zveřejnění byly dříve součástí standardů IAS 27, IAS 31 a IAS 28, jiné jsou zcela nové. Řadu

Diagram 2 — Podobné koncepty, rozdílné termíny

Diagram 3: Klasifikace společného uspořádání

těchto změn zavedla IASB v reakci na finanční krizi. Jednou z nedůležitějších změn, které IFRS 12 zavádí, je povinnost účetní jednotky zveřejnit úsudky, které vedení použilo při posouzení toho, zda ovládá jiný subjekt. I když vedení nyní dojde k závěru, že neovládá jinou jednotku, informace, které použilo, aby dospělo k tomuto úsudku, budou zveřejněny a budou transparentní pro uživatele účetní závěrky. Nově zveřejněné informace rovněž pomohou uživatelům účetní závěrky provést nezávislé zhodnocení finančního dopadu v případě, že by vedení dospělo k jinému závěru ohledně konsolidace. Toto bude zajištěno tím, že uživatelé účetní závěrky budou mít k dispozici více informací o nekonsolidovaných jednotkách.

Cílem IFRS 12 je, aby účetní jednotka zveřejnila informace, které pomohou uživatelům účetní závěrky dané účetní jednotky posoudit následující:

- povahu jejích podílů v jiných účetních jednotkách a rizika s nimi spojená,
- dopad těchto podílů na její finanční situaci, finanční výsledky a peněžní toky.

Jak již bylo popsáno, jedním z nových požadavků IFRS 12 je požadavek na zveřejnění významných úsudků a předpokladů (a jejich změn) přijatých účetní jednotkou při stanovení následujících skutečností:

- zda ovládá nebo spoluovládá (kontroluje) jinou jednotku nebo v ní má podstatný vliv,

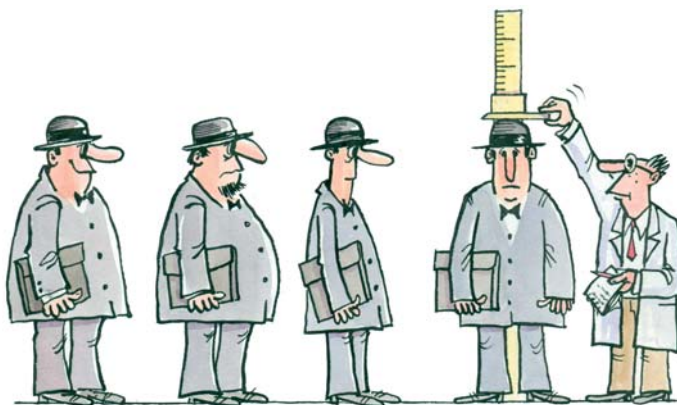
- typu společného uspořádání (tzn. společná operace nebo společný podnik), pokud jeho struktura vychází ze samostatného nástroje.

Požadavky IFRS 12 jsou širší než požadavky stávajícího IAS 27, který vyžadoval, aby jednotky zveřejnily pouze okolnosti, kdy: (1) dceřiný podnik byl konsolidován a mateřský podnik vlastnil méně než většinu hlasovacích práv; a (2) účetní jednotka, do níž bylo investováno, nebyla konsolidována a investor vlastnil více než většinu hlasovacích práv.

Tato změna požadavků na zveřejnění informací odráží, do jaké míry je nyní nutno použít vlastní úsudek při určení toho, zda je účetní jednotka ovládaná, a tudíž konsolidovaná. Jednotka musí nyní např. zveřejnit, jakým způsobem vyhodnotila potenciální hlasovací práva (např. opce), zda je zmocnitelem nebo zmocněncem a jakým způsobem klasifikovala společné uspořádání jako společný podnik nebo společnou operaci.

IFRS 12 rozšiřuje požadavky na zveřejnění informací u dceřiných podniků s podíly, které nezakládají kontrolu, společných uspořádání a přidružených podniků, které jsou jednotlivě významné. Mateřský podnik je nyní např. povinen zveřejnit souhrnné finanční informace za každý dceřiný podnik, v němž má podíly bez kontroly, které jsou významné. Rozšířily se rovněž požadavky na zveřejnění souhrnných finančních informací týkajících se společných uspořádání a přidružených podniků.

IFRS 12 zavádí nový termín „strukturovaná jednotka“, který nahrazuje a rozšiřuje koncept „jednotky zvláštního určení“, který dříve používala interpretace SIC 12. Požadavky na zveřejnění informací ohledně podílů v takových jednotkách se značně rozšířily. Účetní jednotka je nyní povinna zveřejnit povahu a rozsah, a případné změny, rizik spojených s podíly jak v konsolidovaných, tak v nekonsolidovaných strukturovaných jednotkách. Účetní jednotka musí např. zveřejnit podmínky jakéhokoli uspořádání, které by mohlo vyžadovat od účetní jednotky poskytnutí finanční podpory. Pokud účetní jednotka poskytne finanční nebo jinou podporu strukturované

Ne každý auditor splňuje standardy.

Kresba: Ivan Svoboda

jednotce, aniž by k tomu byla povinna, musí zveřejnit druh a výši této podpory, situaci a důvody k jejímu poskytnutí, případné změny kontroly, k nimž v jejím důsledku došlo, a zda v současné době existuje záměr poskytnout podporu.

Přechod a průběžné hodnocení

IFRS 10, 11 a 12 a související změny IAS 27 a IAS 28 jsou účinné pro roční účetní období začínající 1. lednem 2013 nebo později. Nové standardy lze přijmout i dříve, ale pouze společně, tzn. všechny od stejného data, s výjimkou ustanovení o požadavcích na zveřejnění informací IFRS 12, které může účetní jednotka přijmout dříve (aniž by přijala další dva standardy). Tyto nové standardy se použijí retrospektivně modifikovaným způsobem.

V kontextu IFRS 10 to znamená, že pokud investor ovládá účetní jednotku, do které investoval a která dříve nebyla konsolidována (tzn. dle stávajících pravidel stanovených IAS 27 investor nevykonával kontrolu), použije akviziční účetnictví od data, kdy získal kontrolu. Pokud však použití IFRS 10 retrospektivně v plné míře není možné, konsolidaci ovládané účetní jednotky, do níž bylo investováno, (a akviziční účetnictví) je nutné uplatnit od data, kdy je to nejdříve možné.

V kontextu IFRS 11 to znamená, že existují určitá zjednodušení, která by měla usnadnit přechod. Např. u spoluovládaných jednotek, o kterých bylo dříve účtováno pomocí poměrné konsolidace a nyní jsou vykazovány pomocí ekvivalenční metody, spoluvlastník agreguje dříve zaznamenané částky, otestuje souhrnnou částku z hlediska snížení hodnoty a použije ji jako domnělé náklady na uplatnění ekvivalenční metody v budoucnu.

Investor je nucen přehodnocovat, zda ovládá (nebo spoluovládá) účetní jednotku, do níž bylo investováno, pokud skutečnosti a okolnosti naznačují, že došlo ke změnám jednoho ze tří prvků kontroly (a tudíž aspektu kontroly u „spoluovládání“). Proto je do budoucna možné, že účetní jednotka, do níž bylo investováno, v jednotlivých účetních obdobích střídavě bude nebo nebude členem konsolidačního celku, popř. bude nebo nebude podléhat spoluovládání podle toho, jak se budou měnit skutečnosti a okolnosti. Např. pokud manažer fondu poskytne veškeré základní finanční prostředky při založení fondu, je možné, že bude ovládat (a proto konsolidovat) fond při založení; tento závěr se však může změnit s tím, jak budou do fondu

investovat třetí osoby a zřídí (nebo eliminují) podíl manažera fondu.

Ačkoliv účinnost nových standardů nastane až 1. ledna 2013, vzhledem k nutnosti retrospektivní aplikace (tzv. modifikované retrospektivní aplikace, viz výše) je nutné, aby účetní jednotky pečlivě analyzovaly dopady aplikace nových standardů a zejména jejich změn oproti stávající úpravě. IFRS také vyžaduje zveřejnění dopadů nových standardů ještě před jejich účinností.

Jiří Svoboda

Ing. Jiří Svoboda vystudoval Vysokou školu ekonomickou v Praze a v roce 2003 složil zkoušky Asociace certifikovaných účetních znalců (ACCA). Je senior manažerem oddělení auditu společnosti Ernst & Young Česká republika a zaměřuje se zejména na odvětví průmyslové výroby, spotřebního zboží a maloobchodu, telekomunikace a technologie. V těchto oblastech působí na různých pozicích již 11 let. Ve společnosti Ernst & Young pracuje od roku 2000. Zabývá se Mezinárodními standardy účetního výkaznictví. Je členem expertní skupiny Ernst & Young pro IFRS pro Českou a Slovenskou republiku. Je českým statutárním auditorem a členem Komory auditorů ČR.

inzerce

ANAG
www.anag.cz

Občanský zákoník v dotazech a odpovědích
Miroslav Mlýnský, Miroslav Dvořák, Miroslav Štěrba
brožovaná 696 stran 559 Kč

Účetní a daňová problematika bytových družstev a společenství vlastníků jednotek od A do Z
Marie Hrnčířová, Marie Dvořáková
brožovaná 400 stran 379 Kč

Pohledávky a jejich řešení v podnikové praxi
Jana Přízraková, Lenka Křížová
brožovaná 120 stran 259 Kč

ABECEDA bezpečnosti a ochrany zdraví při práci
Karel Hrabec
kroužková 504 stran 599 Kč

Vývoj návrhu nového IFRS standardu pro účtování leasingu

Martin Skácelík

V srpnu 2010 vydala Rada pro mezinárodní účetní standardy (IASB) společně s americkou Radou pro standardy finančního účetnictví (FASB) návrh mezinárodního účetního standardu „Leasing“. Tento návrh přinesl jednotnější přístup k účtování leasingu, ať už z pohledu sjednocení účetního modelu, tak i eliminací většiny stávajících rozdílů mezi IFRS a US GAAP v účtování leasingů.

Dle původního plánu měl být finální standard vydán v průběhu roku 2011. Avšak jak už tomu v praxi často bývá, došlo z různých důvodů, především však kvůli diskusím radikálnějších navrhovaných změn oproti současnému standardu, ke zpožděním v projektu a finální vydání standardu je v současnosti odsouváno až do druhé poloviny roku 2012. Vydání finálního standardu bude ještě předcházet nová publikace návrhu standardu na začátku roku 2012 a finální kolo připomínek k tomuto upravenému návrhu („reexposure“).

Cílem tohoto článku je především seznámit čtenáře s původním návrhem standardu, s rozdíly oproti současnému účtování leasingu dle IAS 17 a v neposlední řadě také se změnami a rozhodnutími IASB a FASB, na kterých se rady dohodly po zveřejnění původního návrhu standardu, a jejich dopady do připravovaného standardu.

Shrnutí návrhu – článek ve dvou odstavcích

Původní návrh standardu ze srpna 2010 přinesl především jednotný přístup k účtování všech leasingů ze strany nájemce. Oproti současnému rozlišování mezi finančním leasingem účtovaným rozvahově a operativním leasingem účtovaným podrozvahově požaduje návrh standardu jednotné účtování všech leasingů (s výjimkou krátkodobých pronájmů) rozvahově, obdobně jako je v současnosti účtován finanční leasing v IFRS. To znamená, že na počátku leasingu musí nájemce vykázat aktivum – právo používat konkrétní pronajaté aktivum/majetek – a závazek platit leasingové splátky, přičemž následně je aktivum odepisováno a leasingový závazek úročen, resp. účtován metodou efektivní úrokové sazby. Oproti současné úpravě došlo pro nájemce v návrhu ke změně definice doby leasingu („lease term“) a zahrnutí podmíněných plateb z leasingu do leasingových plateb, což vede ke zvýšení částky vykázané jako aktivum a leasingový závazek ve srovnání se současnou úpravou pro finanční leasing, podle které nejsou podmíněné leasingové platby součástí minimálních leasingových plateb a jsou účtovány až v okamžiku realizace.

U účtování pronajímatele je situace méně jasná, protože původní návrh počítal s aplikací dvou rozdílných modelů v závislosti na míře převodu rizik a přínosů spojených s aktivem do určité míry obdobně jako současné rozlišení mezi finančním a operativním leasingem u pronajímatele. Po vlně kritiky se v současnosti obě rady dohodly na jednotném modelu, podle kterého dojde u pronajímatele k zaúčtování leasingové pohledávky ve výši obdobné výši závazku zaúčtované nájemcem a odúčtování části pronajatého aktiva tak, že pronajímatel vykazuje svůj reziduální podíl na aktivu po skončení leasingu společně s pohledávkou z leasingu. Tento postup ve svém důsledku vede k zaúčtování zisku či ztráty při zahájení leasingu a následnému účtování úrokových výnosů z leasingové pohledávky pronajímatelem.

Rozsah působnosti

Návrh standardu zachovává definici leasingu z IAS 17 a z interpretace IFRIC 4, tj. leasing je smlouva, která dává nájemci právo používat konkrétní aktivum po určitou dobu výměnou za placení leasingových plateb pronajímateli. Důležité je z pohledu definice právo užívat specifické (konkrétní) aktivum, přičemž toto aktivum musí být fyzicky identifikovatelné. Proto např. nájem jednoho patra budovy splňuje tuto podmínku a byl by účtován jako leasing, kdežto pronájem 50 % přepravní kapacity plynovodu není leasingem, protože se nejedná o právo na užívání konkrétního, fyzicky identifikovatelného aktiva. Obecně by však z pohledu definice leasingu nemělo docházet k významným změnám typu transakcí, na které bude nový standard aplikován.

Určité transakce jsou vyloučeny z rozsahu působnosti navrhovaného standardu. Jedná se obdobně jako v IAS 17 o vyloučení leasingových smluv k průzkumu nebo využití přírodních zdrojů, jako je ropa apod., pronájemy biologických aktiv, aktiv spadajících pod IFRIC 12 „Service concession arrangements“. Oproti stávajícímu standardu IAS 17 nespádají do působnosti navrhovaného standardu také nájmy nehmotných aktiv, což je úprava vycházející z US GAAP.

Oddělení nájmu a ostatních komponent transakce

Leasingové smlouvy mohou v rámci jedné platby zahrnovat několik samostatných položek, jako je např. údržba pronajatého aktiva, pojištění, daně. Dle posledních diskusí v rámci IASB a FASB by z leasingové smlouvy měly být vyčleněny a samostatně účtovány všechny komponenty, které nepředstavují právo užívat konkrétní aktivum. Toto oddělení se má provést

na základě relativních cen jednotlivých komponent. Pokud nejsou k dispozici pozorovatelné ceny pro žádnou z komponent transakce, pak společnosti účtují o celé transakci jako o leasingu (tj. oddělení jednotlivých komponent v tomto případě není provedeno).

Oddělování samostatných komponent transakce je důležité ve srovnání se stávajícím standardem, protože pokud byla určitá transakce účtována jako operativní pronájem podle stávajícího standardu, společnosti často neprováděly oddělení komponent typu údržba či pojištění, které byly do výsledku účtovány stejným způsobem jako související operativní pronájem.

Doba leasingu

V původním návrhu byla doba leasingu definována jako nejdelší období, které má více než 50% pravděpodobnost, že nastane. Tato úprava se nesetkala s pozitivní reakcí v rámci připomínkování návrhu. Rady se proto následně dohodly na definici doby leasingu jako nevyhovitelné doby, na kterou má nájemce dohodnutý leasing aktiva spolu s opcí na prodloužení, u nichž má nájemce významnou ekonomickou iniciativu pokračovat v leasingu. Takto upravená definice se více blíží současné úpravě v IAS 17 a zároveň ve srovnání s původním návrhem by ve většině případů měla vést ke kratší době leasingu, a proto i k nižší částce vykázané jako aktivum a závazky z leasingu u nájemce.

Opce na nákup aktiva

Účtování opcí na nákup aktiva zahrnuté do leasingové smlouvy prošly od úvodního návrhu standardu zásadním vývojem. Původní návrh nezahrnoval platby spojené s možným uplatněním kupní opce do leasingových splátek. Vzhledem ke značnému nesouhlasu s touto změnou přístupu ke kupním opcím se v březnu 2011 rady dohodly na přístupu obdobném se současným

zněním IAS 17. Podle upraveného návrhu je opční cena („exercise price“) kupní opce součástí leasingových splátek v případě, kdy má nájemce významnou ekonomickou iniciativu takovou opci uplatnit. Jedná se tedy o postup obdobný jako u opcí na prodloužení leasingu zmiňovaných dříve.

Leasingové splátky

Definice leasingových splátek prošla od doby původního návrhu významným vývojem, přičemž obecně se jednalo především o zjednodušující kroky. Proto se v následujícím odstavci budu zabývat pouze současným stavem, resp. stavem, který se dá očekávat v novém návrhu standardu na jaře 2012.

Leasingové splátky podle posledního stavu zahrnují:

- fixní leasingové splátky;
- opční cenu (exercise price) kupní opce v případech, kdy má nájemce významnou ekonomickou iniciativu takovou opci uplatnit;
- garance zbytkové hodnoty aktiva (bez garancí třetích stran, částka, kterou nájemce očekává zaplatit);
- penále při skončení leasingu (např. při neuplatnění opce na prodloužení, částky jsou zahrnuty konsistentně s uvažovanou dobou leasingu);
- podmíněné leasingové splátky závislé na určitém indexu či sazbě.

Z tohoto seznamu jsou první čtyři položky více či méně shodné se současnou definicí minimálních leasingových splátek v IAS 17.

Skutečnou změnu představuje pátý bod, tj. zahrnutí části podmíněných leasingových plateb do ocenění aktiva a závazku z leasingu. Podmíněné leasingové splátky nejsou dle IAS 17 součástí minimálních leasingových splátek a jsou účtovány do výsledku v okamžiku, kdy nastanou. Původní návrh zahrnoval do leasingových splátek veškeré podmíněné leasingové splátky, avšak po rozsáhlých diskusích se rady shodly na zjednodušení a leasingové splátky podmíněné výkonností nebo užíváním aktiva nejsou zahrnovány do leasingových splátek, a proto jsou účtovány do výsledku v okamžiku, kdy nastanou (např. platba 1 Kč za každý najetý kilometr s pronajatým automobilem je podmíněna skutečným použitím pronajatého aktiva a bude účtována do nákladů či výnosů v okamžiku skutečného ujetí onoho kilometru). Na druhé straně platby či část plateb závislých na indexu (např. každoroční zvyšování leasingových plateb o inflaci) budou zahrnuty v leasingových splátkách. Společnosti musí při prvotním zaúčtování leasingu (na počátku leasingu – předání předmětu leasingu) stanovit výši takovýchto podmíněných leasingových splátek, a to na základě aktuální či spotové sazby.

Diskontní sazba

Při prvotním zaúčtování jsou leasingové splátky (viz předchozí text) diskontovány na současnou hodnotu. Dle původního návrhu, který přežil další diskuze rad

v tomto ohledu v prakticky nezměněné podobě, mají být leasingové splátky placené po dobu leasingu diskontovány nájemcem za použití úrokové sazby, kterou pronajímatel skutečně nájemci účtuje. Pokud tato sazba není k dispozici, použije nájemce svou inkrementální výpůjční úrokovou sazbu.

Obdobně pronajímatel diskontuje leasingové splátky vždy za použití úrokové sazby, kterou účtuje nájemci. Tato sazba však nemusí být vždy zřejmá ani pronajímateli, především v případě krátkodobějších pronájmů např. nemovitostí. Dle návrhu standardu může pronajímatel použít jako diskontní sazbu implicitní úrokovou míru leasingu (tj. diskontní sazbu, při jejímž použití se součet současné hodnoty leasingových splátek a současné hodnoty zbytkové hodnoty aktiva po skončení leasingu rovná reálné hodnotě aktiva), inkrementální výpůjční úrokovou sazbu nájemce nebo u pronájmů nemovitostí výnos takovéto nemovitosti. Pokud je k dispozici implicitní úroková míra leasingu, musí ji pronajímatel použít vždy.

Účtování u nájemce

Na počátku leasingu (v praxi datum předání předmětu leasingu) zaúčtuje nájemce leasingový závazek ve výši diskontované hodnoty leasingových splátek za použití diskontní sazby, jak je uvedeno v předchozím textu. Zároveň nájemce vykáže aktivum odpovídající právu používat předmět leasingu ve výši ocenění leasingového závazku zvýšené o náklady přímo související s uzavřením daného leasingu (např. zaplacené provize či přímo související právní služby).

Následně nájemce postupuje obdobně jako v současnosti u finančního leasingu, tj. odepisuje aktivum po dobu životnosti (resp. po dobu leasingu), účtuje o úrokových nákladech z leasingového závazku a snižuje leasingový závazek o provedené platby. Návrh standardu přitom požaduje, aby odpisový a úrokový náklad z leasingu byly ve výsledovce či v příloze k účetní závěrce prezentovány samostatně od ostatních odpisových a úrokových nákladů. Nájemce může také použít přečeňovací model a pravidelně přečeňovat leasingové aktivum na reálnou hodnotu se zisky z přecenění účtovanými do ostatního úplného výsledku.

Účtování u nájemce – přehodnocení klíčových faktorů

Nájemci budou muset v průběhu doby leasingu vyhodnocovat změny v určitých klíčových faktorech ovlivňujících účtování o leasingu. V okamžiku, kdy to návrh standardu požaduje, budou nájemci muset revidovat vstupy výpočtu (leasingové splátky, doba leasingu, diskontní sazba) a upravit výši leasingového závazku. Na druhé straně ovlivní účetní zápis buď výši ocenění pronajatého aktiva nebo výsledek hospodaření, jak je uvedeno v tabulce níže.

U podmíněných leasingových splátek došlo proti původnímu návrhu k podstatnému omezení počtu či typů takovýchto plateb zahrnutých do leasingových splátek, a to pouze na podmíněné leasingové splátky závislé na určitém indexu či sazbě. Rady dosud nediskutovaly faktory nutné pro přehodnocení podmíněných leasingových splátek ani související účetní postup. Původní návrh standardu požadoval jednak zahrnutí všech podmíněných leasingových splátek a zároveň při přehodnocení podmíněných leasingových splátek účtování daného efektu do výsledku hospodaření v případě, kdy se týkal běžného a minulých účetních období, a účtování oproti aktivu v případě, že se efekt týkal budoucích období.

Podstatné modifikace leasingových smluv by byly účtovány jako nové leasingové smlouvy. Finální standard by měl obsahovat implementační návod pro stanovení, kdy je změna smlouvy „podstatná modifikace“.

Zpětný leasing

Účtování o transakcích zpětného leasingu se bude řídit především dle určení, zda došlo k prodeji aktiva, či nikoliv. Prodej aktiva bude určován dle přechodu kontroly (tj. zda kontrola nad aktivem přešla na kupujícího-pronajímatele), a to za použití kritérií ze standardu pro účtování výnosů, který je v současnosti dokončován. V případě, kdy k prodeji (resp. přechodu kontroly) nedojde, bude transakce účtována jako financování, tj. bude vykázán závazek bez výsledkového dopadu. V případě, že k prodeji aktiva došlo a kupní cena odpovídá reálné hodnotě, vykáže nájemce zisk či ztrátu z prodeje a odpovídající závazek z leasingu, resp. leasingové

Faktor	Indikátor přehodnocení	Účetní postup
Doba leasingu a opce na nákup aktiva	Významná změna ve faktorech (s výjimkou tržních faktorů) relevantních pro stanovení, zda existuje „významná ekonomická iniciativa“	Úprava ocenění aktiva z leasingu
Diskontní sazba	Změna leasingových splátek kvůli změně smluvních podmínek	Úprava ocenění aktiva z leasingu
Garance zbytkové hodnoty aktiva	Události a okolnosti indikující, že došlo k podstatným změnám ve výši částky, kterou nájemce očekává zaplatit	Částka týkající se běžného a minulých období účtována do výsledku, částka týkající se budoucích období účtována oproti aktivu z leasingu
Podmíněné leasingové splátky závislé na určitém indexu či sazbě	Dosud nebylo radami opětovně diskutováno	Dosud nebylo radami opětovně diskutováno

aktivum v souladu s uvedeným popisem. V případě, že kupní cena reálné hodnotě aktiva neodpovídá, musí nájemce upravit výši leasingových splátek na jejich tržní hodnotu, což ve svém důsledku ovlivní výši rozeznávaného zisku či ztráty z prodeje a závazku a aktiva z leasingu.

Krátkodobé leasingy

Původní návrh obsahoval pouze drobné zjednodušení pro krátkodobé leasingy, nepožadoval diskontování krátkodobých leasingových splátek. Reakce na tento návrh vedly rady k přijetí dalšího zjednodušení. Podle posledních diskusí by krátkodobé leasingy měly být účtovány obdobně, jako je v současnosti účtován operativní pronájem, tj. leasingové splátky by byly účtovány rovnoměrně do výsledku hospodaření po dobu leasingu bez vykázání leasingového závazku a aktiva.

Účtování u pronajímatele

Původní návrh aplikoval u pronajímatele dva rozdílné účetní modely v závislosti na míře převodu rizik a přínosů spojených s aktivem a nesetkal se s pozitivní odezvou. Proto se obě rady dohodly na jednotném modelu, podle kterého dojde u pronajímatele k zaúčtování leasingové pohledávky ve výši obdobně výši závazku zaúčtované nájemcem a k odúčtování části pronajatého aktiva tak, že pronajímatel vykazuje svůj reziduální podíl na aktivu po skončení leasingu společně s pohledávkou z leasingu. Určité základní rysy a předpoklady tohoto účetního postupu se dají dovodit z jednotných definic doby leasingu, leasingových splátek a diskontní sazby, ale další detailní aspekty účtování u pronajímatele se dají v současnosti pouze odhadovat. Proto v současnosti lze všechny zájemce o detailní postup účtování u pronajímatele odkázat pouze na záznamy z budoucích jednání rad k danému tématu, které budou dostupné na webových stránkách IASB (www.ifrs.org).

Datum účinnosti standardu a přechodná ustanovení

Návrh standardu v současnosti neobsahuje očekávané datum účinnosti, o kterém bude diskutováno na následujících jednáních IASB. Obecně se vzhledem ke zpoždění projektu dá očekávat, že aplikace standardu nebude povinná před rokem 2014, velmi pravděpodobně až od 1. ledna 2015.

Přechodná ustanovení nebyla dosud znovu diskutována radami. Původní návrh předpokládal, že pro „jednoduché finanční leasingy“ (neobsahující opce, podmíněné splátky, možnost prodloužení či garanci zbytkové hodnoty) společnosti použijí při první aplikaci částky zaúčtované podle současného standardu IAS 17. V ostatních případech (tj. složitější finanční leasingy a operativní leasingy podle současného standardu IAS 17) by společnosti stanovily k datu první aplikace částku leasingového závazku ve výši současné hodnoty leasingových splátek za použití inkrementální výpůjční sazby nájemce a zaúčtovaly leasingové aktivum ve stejné výši s případným efektem snížení hodnoty dle IAS 36.

Závěr

Výše popisovaný návrh standardu pro účtování leasingu přinese podstatné změny do způsobu účtování leasingů dle IFRS s dopadem prakticky na všechny společnosti. Poprvé v historii budou všechny leasingové smlouvy u nájemců účtovány rozvahově, do značné míry obdobně současnému účtování finančního leasingu, avšak s řadou drobných či významnějších odlišností. Zbývající diskuse obou rad přinesou vyjasnění některých významných otevřených otázek týkajících se především účtování u pronajímatele, prezentace a zveřejnění či přechodných ustanovení. V každém případě účetní svět po přijetí nového standardu pro leasing už nebude nikdy takový, jaký býval.

Martin Skácelík

Mgr. Martin Skácelík je výkonný ředitel firmy Ernst & Young v České republice. Pracuje v auditovém a poradenském oddělení společnosti a je zaměřen především na energetický sektor. V těchto oborech pracoval v minulosti v různých pozicích po dobu více než 12 let. Nastoupil do firmy Ernst & Young v roce 2002 a působí v pražské kanceláři společnosti. Před příchodem do E&Y pracoval ve společnosti Arthur Andersen. Vystudoval obor jaderná fyzika na Univerzitě Karlově v Praze. Je též držitelem certifikátu Asociace certifikovaných účetních znalců (FCCA). Je statutární auditor a člen podvýboru pro IFRS Komory auditorů ČR. Mluví plynule anglicky a hovoří německy a rusky.

Stanovení vhodné diskontní míry v kontextu IFRS

Marek Jindra

I přes soustředěnou kritiku z počátku poslední finanční krize (motivovanou především politicky) je ocenění reálnou hodnotou integrální součástí moderního finančního výkaznictví. Jeho význam v současném období po krizi, na jejím konci (z nejpesimističtějšího pohledu: na začátku její druhé vlny...) spíše dále narůstá. Historické hodnoty nedokážou v prostředí, které se rychle mění a vykazuje dramaticky vyšší volatilitu napříč všemi kategoriemi aktiv a závazků, sloužit pro podporu rozhodování o budoucím směřování firem. A vydání standardu IFRS 13 – Oceňování reálnou hodnotou je důkazem tohoto směřování.

Z pohledu manažerů v kontextu současné situace jde především o rozhodovací úlohy související s finanční a organizační restrukturalizací podniku, odprodejem nepotřebných aktiv či celých částí podniku a integrací s konkurencí či vertikálním spojením.

Z praktického účetně-oceňovacího pohledu se jedná o testy znehodnocení aktiv, periodické přecenění aktiv na reálnou hodnotu, položkové ocenění aktiv po transakcích, přecenění aktiv držaných k prodeji.

Se snižující se obchodovatelností (likviditou) aktiv a závazků však narůstá praktický problém, jak položku rozvahy ocenit „reálnou“ hodnotou, která by (teoreticky) byla dosažena mezi ochotnými nespřízněnými stranami, bez časové tísně. To rovněž znemožňuje nalezení analogické transakce, ze které by bylo možné tuto hodnotu odvodit. Především pro dlouhodobé položky je metodicky druhým nejlepším přístupem užívaným k odhadu reálné hodnoty položek rozvahy určených k dosahování zisku metoda diskontovaných peněžních toků.

Diskontní míra v současných mezinárodních standardech

Od jeho vstoupení v platnost se otázkou určení reálné hodnoty napříč všemi standardy bude zabývat standard IFRS 13 – Ocenění reálnou hodnotou. Proto bychom logicky hledali vodítko k určení diskontní míry primárně právě tam. Metodami současné hodnoty (označení použité ve standardu, *Present value technique*) se zabývá část přílohy B (B12 – 30), která je integrální součástí standardu. Obecně by diskontní míra měla být „... konzistentní s hodnotu maximalizujícím chováním (tržních účastníků)...“ (paragraf B13), a mělo by společně platit, že (paragraf B14):

- a) peněžní toky a diskontní míra by měly zohledňovat předpoklady, které by účastníci trhu použili při oceňování aktiva či závazku,
- b) peněžní toky a diskontní míra by měly zohledňovat pouze vlastnosti aktiva či závazku, který je oceňován,
- c) aby se předešlo dvojímu započtení či nezohlednění dopadu rizikových faktorů, diskontní míry by měly odrážet předpoklady, které jsou inherentně obsaženy v peněžních tocích,
- d) předpoklady o peněžních tocích a diskontních mírách by měly být interně konzistentní, co se týká nominálních a reálných veličin. Peněžní toky před zdaněním by měly být diskontovány mírou konzistentní s těmito peněžními toky, a
- e) peněžní toky by měly být konzistentní s ekonomickými faktory podkladové měny, ve které jsou peněžní toky denominovány.

Požadavky a) až e) jsou zjevně shodné pro ocenění společnosti, a pouze lze dodat dva komentáře. Jednak ad d) stále uvádí hypotetickou možnost diskontovat peněžní toky před zdaněním „konzistentní“ mírou, tedy jakousi mírou před zdaněním, to však u měr založených na WACC (průměrných vážených nákladech kapitálu) není možné a přivádí to tak znalce před problémem známý z ocenění CGU¹⁾ pro test znehodnocení pro IAS 36. I když je pravda, že alespoň tento standard nikoho nenutí tento přístup použít – na rozdíl právě od standardu IAS 36.

Jednak je zde explicitně uváděn požadavek na konzistenci měny peněžních toků a diskontní míry, což je věc zřejmá i na úrovni ocenění společnosti, ale i IASB cítí, že se jedná o oblast, která je v praxi často chybně interpretována a aplikována. Případy použití americké bezrizikové sazby a následného použití nekonzistentních úprav, či dokonce přímé aplikace diskontních měr v jiných měnách než podkladové peněžní toky nejsou zcela výjimečné, a to zdaleka nejen v české praxi²⁾.

Co je však podstatným odlišujícím prvkem je požadavek ad b) v kombinaci s citovaným paragrafem B14. Jeho aplikace již jednoznačně vyžaduje aplikaci premie za velikost odpovídající ne společnosti, ve které je aktivum provozováno, nýbrž zvážení velikosti společnosti, ve které by takové aktivum maximalizovalo svůj užitek. Což bude buď společnost zcela bez přírážky za velikost (případně s negativní přírážkou pro první decil), v případě, že v daném odvětví jsou tak velké společnosti, nebo maximálně s průměrnou přírážkou

¹⁾ CGU – Cash-generating unit – Penězotvorná jednotka (IFRS)

²⁾ Dochází tak zjevně k nesprávnému zohlednění rizika země obsaženého v peněžních tocích při konstrukci diskontní míry, což následně vede k chybnému výsledku.

odvozenou ze skupiny potenciálních kupujících (účastníků trhu). Toto je poměrně zlomové, protože velká většina teoretiků, ale i praktiků tuto nuanci ignorovala.

V praktické aplikaci diskontování nabízí návrh IFRS standardu dvě koncepční řešení. První je přímá metoda zohlednění rizika, označená jako Očekávaná současná hodnota, a nepřímá metoda, označovaná jako Technika úpravy diskontní míry.

Nicméně v této koncepční rovině návrh standardu končí a pouze doplňuje ostatní standardy o odkaz na tento koncepční rámec.

Ačkoliv řada existujících standardů požaduje aplikaci diskontní míry, její specifikace se omezuje na obecná pojmenování typu „tržní úroková míra“, „vhodná úroková míra“, „vážená diskontní míra“, „přírůstková výpůjční míra“ či „imputovaná úroková míra“. Případně ji detailněji nespecifikují. Alespoň částečnou specifičnost lze pozorovat u „finančních“ standardů (IAS 39 a IFRS 9, který jej nahradí), které patří k těm novějším a kde pro předmět jejich úpravy existují likvidní trhy. Naopak v případě nefinančních aktiv a závazků, tím spíše u nových fenoménů typu ekologických závazků, jsou standardy většinou vágní.

V některých případech není diskontování vyžadováno či je explicitně zakázáno – např. IAS 12 – Daně z příjmu³⁾, ačkoliv koncepčně by to bylo v řadě případů vhodné a konzistentní s oceněním podkladových aktiva závazků.

Nové Mezinárodní oceňovací standardy (2011), které byly a jsou v praxi zpravidla chápány jako podpůrné oceňovací standardy k oceňovacím otázkám v IFRS, výrazně ustupují od preskriptivních doporučení ohledně oceňovacích metod a stávající Doporučení (*Guidance Note - GM*) by měla být nahrazena do budoucna tzv. TIP (*Technical Information Paper*, česky možná Informativní technický výklad). Nicméně právě GN 4 – Oceňování nehmotných aktiv⁴⁾ a GN 16 – Oceňování nehmotného majetku pro potřeby vykazování dle IFRS poskytoval nejvíce hmatatelné opory.

Konkrétně GN 4, v paragrafech 5.40 – 5.46, obsahuje koncepční návod k určení diskontní míry, zmiňující i možnost přímého určení rizika, rozpoznávající, že diskontní míra musí zohledňovat jednak likviditní složku, jednak odměnu za riziko. V zásadě připouští dva přístupy k určení diskontní míry, jednak přímé odvození od WACCu u společností, kde úspěšnost podnikání je přímo závislá od nehmotného aktiva, nebo úpravou WACCu společnosti („build-up approach“).

První varianta však bude teoreticky správná pouze za velmi specifických podmínek, kdy společnost nemá významný objem ostatních aktiv, která typicky mají nižší rizikovost (požadovanou výnosnost) než nehmotná

aktiva. Tento příklad implicitně ukazuje největší slabinu příslušného doporučení, které neobsahuje jedinou zmínku o WARA testu⁵⁾.

Na GN 4 by měl výhledově navazovat standard GN 16 – Oceňování nehmotného majetku pro potřeby vykazování dle IFRS, jehož Exposure draft na něj zpětně odkazoval a rozvíjel především koncept testu konzistence. Ten sice není dotažen do úrovně WARA testu a detailů problematiky, kterou přináší, ale alespoň je cílem propojit skutečně zaplacenou kupní cenu a současnou hodnotu budoucích peněžních toků určenou pomocí diskontní míry (paragr. 4.17 – 4.22). Smyslem tohoto testu je dovodit, zda peněžní toky a diskontní míry odpovídají tržní situaci aproximované skutečně zaplacenou cenou a tudíž zda tyto veličiny jsou spolehlivým východiskem pro ocenění nehmotných aktiv.

To bude samozřejmě fungovat na optimálním trhu, kde fundamentální hodnota společnosti odpovídá zaplacené ceně, a ta není ovlivněna tržními nedokonalostmi, jako je například omezená likvidita, asymetrická informace a vyjednávací pozice, behaviorální aspekty ovlivňující kupujícího a prodávajícího. V opačných případech, které budou dosti časté, standard pouze vyjmenuje všechny možnosti z trojčlenky důvodů, tj. příliš nízká nebo vysoká cena, peněžní toky, které jsou příliš ambiciózní či konzervativní, a nesprávná diskontní míra. Vzhledem k tomu, že žádný komponent není oním klasickým „pevným bodem“, je vysvětlení nerovnosti ponecháno na oceňovateli. WARA koncept zde opět není zmíněn.

Posledním přímo relevantním standardem/návodem ve vztahu k položkovému ocenění je GN 8 – Nákladový přístup k finančnímu výkaznictví. Tento podpůrný dokument se sice primárně zabývá nákladovým přístupem k ocenění hmotného majetku, nicméně obsahuje jeden velice důležitý prvek, který zajišťuje propojenost nákladového ocenění a výnosového potenciálu firmy. Vyžaduje takzvaný Test odpovídající návratnosti, který zasazuje „polotovary“ nákladového přístupu do kontextu celkové hodnoty společnosti.

Nicméně bohužel GN 8 neurčuje jakou diskontní míru použít – měla by odpovídat WACCu společnosti, kdy jde pak spíše o test na znehodnocení všech aktiv nebo specifickou diskontní míru odpovídající pouze riziku a charakteru aktiva, tak jak požaduje návrh standardu IASB na oceňování reálnou hodnotou? To však může za určitých okolností vést k určení reálné hodnoty nad úrovní hodnoty indikované diskontovanými peněžními toky. Tyto otázky však v GN 8 zůstávají bez odpovědi. Ani zde není návaznost na kupní cenu a WARA analýzu.

³⁾ Protože dle názoru tvůrců standardu „...určení okamžiku reversování dočasných rozdílů je v některých případech příliš komplexní nebo neproveditelné“ (IAS 12 – par. 54).

⁴⁾ nyní částečně převeden do IAS 210 a detailní popisy přístupu odstraněny

⁵⁾ Weighted Average Return on Assets, Test konzistence vážené návratnosti aktiv

Diskontní míra v podmínkách rizika a nejistoty

Diskontování, ve své podstatě orientované na budoucí vývoj, určuje současnou hodnotu budoucích peněžních toků aplikací složeného úročení (většinou roční perioda). Úroková míra je v podmínkách rizika a nejistoty standardně odhadována jako součet bezrizikové úrokové míry (většinou státních dluhopisů se splatností odpovídající oceňovanému aktivu nebo závazku) a rizikového komponentu.

Algebraicky lze empirické hodnoty zjištěné tímto přístupem vyjádřit multiplikačním, nebo v praxi téměř výhradně používaným aditivním vzorcem:

$$i_{rA} = r_f + r_m(\sigma_A) + \varepsilon$$

- Kde i_{rA} – rizikově upravená diskontní míra pro aktivum A,
 r_f – bezriziková diskontní míra,
 $r_m(\sigma_A)$ – riziková prémie jako funkce volatility aktiva,
 ε – stochastická chyba s určitým rozdělením pravděpodobnosti (log-normální).

Při teoreticky správném dosazení získáme diskontní míru, která je dokonalým odrazem tržního vnímání časové hodnoty peněz investovaných do daného aktiva/peněz získaných z dluhu či jiného závazku.

Odhad bezrizikové úrokové míry je poměrně jednoduchou, prokazatelnou a ověřitelnou procedurou (i když v současné krizi ani toto nemusí být vždy zcela triviální, speciálně v těch nejpostiženějších zemích). Ve všech rozvinutých zemích existuje likvidní trh se státními dluhopisy s dostatečným rozsahem splatností. Díky propojenosti trhů je ve výnosové míře dluhopisů obsaženo i kreditní riziko země.

Podstatným fenoménem v konstrukci diskontní míry je fakt, že determinace a aplikace rizikové míry u aktiv se fundamentálně liší od rizikové míry závazků. Zdroje rizika na aktivní straně rozvahy jsou externí a souvisí s vývojem externího makro- a mikroprostředí, konkrétně s volatilitou peněžních toků generovaných těmito aktivy. Naproti tomu u závazků dluhového charakteru (půjčky, dluhopisy apod.) je riziková míra determinována uvnitř podniku, syntézou rizika používaných aktiv a goodwillu, celkově tedy volatilitou peněžních toků generovaných podnikem (na úrovni FCFF – free cash flow to firm), a leveragovanou podílem dluhu a vlastního kapitálu. Speciálními případy jsou závazky vyplývající

Vyzkoušejte zdarma

Znáte přepis řeči do textu? Víte o tom, že můžete mluvit na svůj počítač a on vše automaticky přepíše? Zajímá vás, jak to funguje? Vyzkoušejte si diktování přímo na Vašem pracovišti.

Více než 3000 instalací
v různých oborech ČR a SR

Kontakt:

NEWTON TECHNOLOGIES, A. S.
 NA PANKRÁCI 1683/127, PRAHA 4, 140 00
 +420 225 540 120 (TEL.), +420 225 540 101 (FAX)
 INFO@NEWTONTECH.CZ (E-MAIL)

 newton technologies

10% SLEVA PRO ČLENY KAČR (PLATNOST DO 30.11.2011)

z minulých rozhodnutí společnosti, které ale budou placeny v budoucnosti v nejisté částce, která je determinována vně podniku – obecně rezervy⁶⁾ (environmentální a vyřazovací závazky a závazky plynoucí ze spotřebitelských záruk) a podmíněná aktiva a závazky s nejistým plněním i částkou (soudní spory, finanční záruky).

Souhrnně lze tyto položky označit jako závazky⁷⁾ s nevlastním (non-entity-specific), externím zdrojem rizika, tj. rizikem neplynoucím z provozní volatility peněžních toků dané společnosti – předmětu ocenění. V těchto případech je riziková premie spojena s volatilitou budoucí „umořovací“ ceny závazku. Při ocenění aktiva by tato nejistota (riziko), zároveň s bezrizikovou časovou hodnotou peněz, snižovala u kupujícího s averzí k riziku ochotu koupit. Neboli jak s růstem doby splatnosti, tak s růstem rizika se zvyšuje diskontní míra a snižuje cena. U zkoumaných závazků je však směr placení likviditní premie (bezriziková časová hodnota peněz) a rizikové přírážky vzájemně opačný. Strana převádějící závazek na protistranu platí za převod rizika na kupujícího, v opačném směru však získává likviditní premii za okamžitou úhradu budoucího plnění.

Toto je důležitá vlastnost těchto závazků, která bývá v praxi často opomíjena, a závazky jsou diskontovány

diskontní mírou s pozitivní rizikovou premií. Často se můžeme setkat s použitím diskontní míry aplikované zároveň na související aktiva či účetní jednotku jako celek. Použití jakékoliv rizikové přírážky (tedy navýšení bezrizikové úrokové míry) však má za následek přesně opačný efekt, než je záměr. Se zvyšující se diskontní mírou, tedy vyšší rizikovostí závazku, se snižuje jeho současná hodnota. Jinými slovy, čím vyšší rizikovost závazku, tím nižší by byla hodnota závazku pro společnost. To je však logický nesmysl, který je popřen jednoduchou tržní realitou. Pokud bychom našli subjekt ochotný převzít tento závazek, bude s růstem rizika⁸⁾ vyžadovat i vyšší kompenzaci.

Alternativně lze v praxi vidět aplikaci bezrizikové diskontní míry na odhadnuté budoucí střední peněžní toky. Tento přístup správně respektuje bezrizikovou časovou hodnotu peněz, předpokládá však implicitně rizikově-neutrální subjekt. To sice v praxi také není reálné, ale alespoň nevzniká distorze vyloženě opačným směrem.

Riziko má u různých aktiv a závazků odlišný charakter. V některých případech je to částka, případně její horní/dolní limit – všechny rozvahové položky s volatílním cash-flow či garance versus kreditní pohledávky. Předmětem rizika může být rovněž plnění (peněžní

Tabulka 1: Riziko u rozvahových položek

Rozvahová skupina	Zdroj rizika	Typ rizika	Objekt nejistoty	Charakter nejistoty				Vztah rizikové a likviditní premie
				Částka	Limit	Plnění	Načasování	
Poskytnuté úvěry, pohledávky a ostatní aktiva s fixním výnosem	mimo podnik	kreditní	dlužník	✗	N/A	✓	✗	↑↑
Reálná aktiva s variabilním cash-flow - hmotná, nehmotná, vč. podmíněných	mimo podnik	variabilita cash-flow	peněžní toky z aktiva	✓	min.	✓	✗/✓	↑↑
Vlastní instrumenty vlastního kapitálu (akcie), equity-komponenty konvertibilních dluhopisů	uvnitř podniku	variabilita cash-flow	podnik	✓	min.	✓	✗	↑↑
Rezervy - Environmentální a vyřazovací závazky a spotřebitelské záruky	mimo podnik	variabilita cash-flow	peněžní toky na splnění závazku	✓	min.	✗	✗/✓	↓↑
Přijaté úvěry, vydané dluhopisy a ostatní instrumenty s fixním výnosem	uvnitř podniku	kreditní	podnik	✗	N/A	✗/✓	✗	↑↑
Podmíněné závazky	mimo podnik	variabilita cash-flow	peněžní toky související s podmiňující událostí	✓	✗	✓	✗/✓	↓↑
Finanční záruky	mimo podnik	kreditní	dlužník, defaultní událost	✓	max.	✓	✓	↓↑
Finanční deriváty - zajišťovací (z ekonomického pohledu)	mimo podnik	variabilita cash-flow	hodnota podkladového aktiva, závazku	✗/✓	min./max.	✗/✓	✗/✓	↑↑

Zdroj: Jindra, M.: *Položkové ocenění ekonomické rozvahy a jeho konzistence*. Praha, Vysoká škola ekonomická, 2010. Disertační práce.

⁶⁾ Zde máme na mysli rezervy ve smyslu IFRS, konkrétně IAS 37 - Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets.

⁷⁾ V následujícím textu této části opomíjíme problematiku podmíněných aktiv.

⁸⁾ Tj. nejistotou v načasování a/nebo objemu plnění.

tok) – u aktiv prakticky vždy, výjimkou mohou být finanční deriváty, naproti tomu závazky jsou z pohledu pokračujícího podniku jisté. Rovněž načasování je často nejisté – typicky u garancí, podmíněných aktiv/závazků nebo rezerv.

Následující tabulka shrnuje zdroje, charakter a objekt rizika a vzájemný směr platby rizikové a likviditní prémie (zvýšení či snížení diskontní míry).

Koncept diskontní míry pro položkové ocenění

Jediná vhodná diskontní míra celkem zjevně neexistuje. Lze tedy definovat nějaké obecně použitelné doporučení (standard) určující použití diskontní míry tak, aby byla zvýšena věrnost účetního zobrazení ekonomické reality a zároveň aby byla zachována jeho spolehlivost a průkaznost? Z pohledu různé tržní dostupnosti (ověřitelnosti) diskontní míry a charakteru peněžních toků lze případy určování současné hodnoty rozdělit do několika skupin. Jedním z nejvhodnějších přístupů je jejich rozdělení na finanční, provozní a speciální⁹⁾. K tomu se ještě pro potřeby fundamentálního komponentního ocenění doplňuje jedna kategorie – synergie¹⁰⁾.

Jako finanční lze označit aktiva a závazky, pro jejichž ocenění jsou dostupné tržní míry výnosnosti. Nemusí být přímo obchodované na otevřeném trhu, ale diskontní míry využívané k ocenění těchto aktiv jsou určeny trhem. Jedná se především o nakoupené dluhové instrumenty, pohledávky, leasingové pohledávky a závazky a veškeré finanční derivátové instrumenty. V těchto případech je vhodné použít diskontní míru přesně odpovídající dané rozvahové položce.

Jestliže neexistuje specifická tržní diskontní míra, nelze ani aktivum či závazek označit jako finanční. Neznamená to ale, že neexistuje specifická diskontní míra pro společnost jako celek. Tu lze určit, i pokud není obchodovaná, různými metodami jako např. CAPM, metoda srovnatelných společností, stavebnicová metoda či systém přírážek¹¹⁾. V případech, kdy však požadujeme určitý stupeň ověřitelnosti (věrohodnosti), se zdají použitelné pouze metody založené na trhu, které lze alespoň nějak podpořit.

Diskontní míra na úrovni společnosti (WACC), či z ní odvozená, je použitelná pro všechna nehmotná aktiva související s jádrovou činností společnosti a synergie typu zlepšení. Jejich vlastností je značná vzájemná propojenost a do určité míry neohraničenost rizik a peněžních toků, které generují. Je tedy i ekonomicky smysluplné pohlížet na ně jako na homogenní využití kapitálových zdrojů ve stejné či obdobné struktuře jako na úrovni celého podniku.

Poslední skupinou jsou „speciální“ aktiva a pasiva. V hierarchickém členění aktiv a závazků to jsou ty, které nelze zařadit do předchozích kategorií, a to ze dvou důvodů:

- 1) nejsou obchodovány a zároveň mají odlišný rizikový profil a/nebo
- 2) ani ekonomická teorie neposkytuje jednoznačný návod k jejich ocenění.

Oproti předchozí části, která se zaměřovala na diskontní míru z pohledu účetních (a podpůrných oceňovacích) standardů¹²⁾, které implicitně neuznávají komponentní ocenění goodwillu, doplňme úvahu o ocenění synergií. V případě synergií typu budoucí příležitosti jednoznačně hovoříme o nejvolatilnějších „aktivech“ s největším stupněm nejistoty. Tomu musí odpovídat i diskontní míra, která by měla být na úrovni nejrizikovějších investic, obecně typu Private Equity.

Dalšími významnými příklady jsou především podmíněná aktiva a závazky, nefinanční (především spotřebitelské) záruky a ekologické, obnovovací a vyřazovací rezervy.

Pro tyto případy lze navrhnout především přímé zohlednění rizika, v případě nepřímého přístupu je pak třeba respektovat směr toku likviditní a rizikové prémie. Z praktického pohledu je druhým nejlepším řešením aplikace bezrizikové diskontní míry, respektive stanovení této míry jako stropu pro diskontní míru pro tento typ položek. Je tak správně respektována minimálně bezriziková časová hodnota peněz a uživatel tak alespoň nemusí pro analytické účely odstraňovat chybu způsobenou přičtením (místo odečtení) rizikové prémie.

Koukám, že kolega se snaží dohnat vývoj v IFRS.

Kresba: Ivan Svoboda

⁹⁾ Eckel, L. – Fortin, S. – Fisher K.: *The Choice of Discount Rate for External Reporting Purposes: Considerations for Standard Setting*. Accounting Forum, 2003, roč. 27, č. 3, s. 28-59.

¹⁰⁾ Jindra, M.: *Položkové ocenění ekonomické rozvahy a jeho konzistence*. Praha, Vysoká škola ekonomická, 2010. Disertační práce.

¹¹⁾ Detailněji viz. např. Mařík, M.: *Metody oceňování podniku*. Praha, Ekopress, 2011.

¹²⁾ Tj. vzhledem k dnes nejčastějšímu typu položkovému ocenění, nerelevantnější „oceňovací“ standardy.

Podstatnou otázkou je rovněž zohlednění daně při výpočtu současné hodnoty. Lze oprávněně říci, že znalec či investor je pouze jedním z mnoha uživatelů finančních výkazů. Jiní, např. věřitelé, strategičtí dodavatelé/odběratelé, regulátoři trhu, mohou mít a mají jiný pohled na účetnictví a může být pro ně rozhodující současná hodnota peněžních toků¹³⁾ před zdaněním, které teoreticky dopadá pouze na vlastníky. Tato snaha o objektivitu však naráží na praktický problém, že z trhu prostě nelze odečíst či aproximovat diskontní míru před zdaněním. Všechny cenotvorné transakce jsou ve své podstatě transakcemi mezi vlastníky, navíc s rozdílnou efektivní daňovou sazbou, takže zdanění nelze z diskontní míry nearbitrárně odečíst.

Je zřejmé, že zohlednění daní musí být především konzistentní. Jak již bylo zmíněno, například standard IAS 36 – Snížení hodnoty aktiv (odst. 55) požaduje

použití peněžních toků a diskontní míry před zdaněním, tedy pohled širšího okruhu uživatelů finančních výkazů. Z praktického hlediska lze však aplikovat odst. BC85¹⁴⁾, který postuluje, že konzistentní aplikace přístupu před a po zdanění poskytuje stejné výsledky. Neboli diskontní míru před zdaněním lze dopočítat pomocí třech ostatních známých parametrů. Pokládají-li však standardy (nebo spíše jejich oficiální výklad) rovnítko mezi oba způsoby výpočtu, nezdá se, že by existoval nějaký reálný důvod pro nepoužívání pouze diskontní míry po zdanění.

Vhodné diskontní míry pro položkové ocenění rozvahy

V kontextu uvedené diskuze lze shrnout pro jednotlivé kategorie aktiv a dluhů „ideální“, popřípadě, pokud tyto nejsou k dispozici, náhradní diskontní míry – viz následující tabulka 2.

Tabulka 2: Diskontní míry pro ocenění aktiv a závazků

Rozvahová skupina	Primární diskontní míra	Alternativní diskontní míra
AKTIVA		
Akcie a podíly	WACC investice	WACC cílového odvětví, WACC společnosti
Finanční instrumenty s fixním výnosem	úroková míra existujícího variabilního dluhu dlužníka se shodnou senioritou	bezriziková + riziková tržní riziková prémie dle odhadnutého defaultního ratingu dlužníka
Synergie	riziková míra odvozená z volatility konkrétního aktiva	opční metody - bezriziková pro rizikově neutrální peněžní toky, riziková míra odvozená od požadovaných návratností Private Equity
Hmotná aktiva a čistý pracovní kapitál	bezriziková + tržní prémie určená volatilitou aktiva	náklady financování aktiva při respektování odvětvové dluhové kapacity
Nehmotná aktiva	diskontní míra pozorovaná u obdobných aktiv	diskontní míra odvozená od WACCu odvětví
Peněžotvorná jednotka - CGU	WACC peněžotvorné jednotky	WACC odvětví
Dlouhodobé pohledávky	bezriziková + defaultní prémie dlužníka	bezriziková + riziková tržní riziková prémie dle odhadnutého defaultního ratingu dlužníka Přímé zohlednění rizika v cash-flow
Podmíněná aktiva/závazky	bezriziková +/- tržní prémie určená volatilitou podmiňující události	přímé zohlednění rizika v cash-flow
Odložená daň (pohledávka/závek)	bezriziková diskontní míra + případné riziko změny daňových pravidel, ocenění perpetuitního komponentu není teoreticky jednoznačné	WACC pro pohledávky související s realizací předchozích ztrát Diskontní míra podkladového aktiva, ke kterému se vztahuje
Finanční deriváty (pohledávka/závek)	komplexnější řešení, diskontní míra bezriziková	N/A
ZÁVAZKY		
Finanční instrumenty s fixním výnosem	úroková míra dluhu podniku	bezriziková + riziková tržní prémie dle odhadnutého ratingu společnosti (příp. odhad dle ratingových tabulek)
Finanční záruky	úroková míra dluhu garantované společnosti	bezriziková + riziková tržní prémie dle odhadnutého ratingu garantované společnosti (příp. odhad dle ratingových tabulek)
Spotřebitelské záruky	historická volatilita plnění z obdobných záruk	přímé zohlednění rizika odhadovaných plnění v cash-flow
Rezervy (ve smyslu IAS 37)	potenciálně možné různé přístupy, není jednoznačná odpověď	přímé zohlednění rizika v cash-flow, bezriziková diskontní míra - riziko budoucího plnění

N/A - není adekvátní alternativa, primární diskontní míra je nejlepší i při náhradním odhadu parametrů

WACC - průměrné vážené náklady kapitálu

Zdroj: Jindra, M.: *Položkové ocenění ekonomické rozvahy a jeho konzistence*. Praha, Vysoká škola ekonomická, 2010. Disertační práce.

¹³⁾ Pro účely snížení hodnoty aktiv (impairmentu), ocenění závazku, alokace pořizovací ceny společnosti apod.

¹⁴⁾ Basis for conclusion – část textu standardu vysvětlující důvody pro přijetí konkrétního znění standardu

Jak je z tabulky patrné, ocenění aktiv a dluhů s fixním výnosem¹⁵⁾ a derivátů, především finančních, je alespoň metodicky poměrně vyřešené a praxí prověřené. Největší problém přináší ocenění dluhů s volatílní hodnotou plnění a nejistým časováním a/nebo nejistotou realizace.

Koncepčně bezproblémové je oceňování nepodmíněných reálných aktiv¹⁶⁾, kdy se obvykle aplikuje nepřímé zohlednění rizika diskontní mírou, odpovídající rizikovému profilu aktiva. Prakticky není samozřejmě určení přesně vhodné diskontní míry vždy snadné, protože oceňované reálné aktivum je nehomogenní a není (z definice) obchodované, neexistují tedy ani tržní data pro určení volatilit. Nicméně náhradní přístupy k určení diskontní míry (především WACC) jsou v praxi dostatečné a poskytují výsledky v přijatelně úzkém rozpětí.

Ještě relativně jednoduché je oceňování finančních a spotřebitelských záruk. V prvním případě je oceňovateli oporou především omezená expozice (v intervalu 0 až garantovaná hodnota) a riziková klasifikace společnosti (v českém prostředí odvozená z úrokové míry dluhu) například na stupnici Moody's (alternativně S&P, Fitch/BCA), pro které existují detailní statistiky o mírách selhání (default) a mírách zpětného získání jistiny (recovery). Pomocí nich již pak určíme pravděpodobnost a objem plnění a aplikací příslušné bezrizikové míry získáme objektivní současnou hodnotu.

V druhém případě jsou předpokládána plnění (v podstatě míry selhání) zjištělná z historických průměrných hodnot a variability. Problém může nastat v případě, že není dostatek historických dat, respektive počet různých produktů, na které je poskytována záruka, aby statistická pravděpodobnost poskytovala vypovídající hodnoty, respektive aby fungoval zákon velkých čísel. Klíčové je v tomto případě tedy především určení peněžních toků, protože vzhledem k délce záruk je většinou z účetního pohledu současná hodnota pravděpodobně nemateriálně odlišná od hodnoty nediskontované.

Pro úplnost je třeba rovněž zmínit garance odpovědnosti nebo oprav po ukončení produkce. Tyto položky jsou často ignorovány, i když pro některé konkrétní účetní jednotky mohou mít materiální význam.

Nejen praktické, ale i zásadní metodické komplikace jsou spojeny s oceňováním podmíněných závazků a ostatních závazků a rezerv spojených s budoucím volatílním cash-flow. Jedná se především o aplikaci rizikové prémie při nejčastěji používaném nepřímém zohlednění rizika, která je na rozdíl od transakcí s aktivy placena v opačném směru než likviditní prémie. Riziková prémie by se tak při analogické aplikaci standardního aditivního modelu odčítala od bezrizikové

úrokové míry a může nastat i případ (při nízkých úrovních volatilit relevantních cash-flow souvisejících s budoucí úhradou závazku), kdy současná hodnota závazku je vyšší než budoucí hodnota.

Významným postřehem z tabulky 2 je rovněž to, že při oceňování aktiv a závazků je snahou znalce co největší přiblížení parametrů výpočtu reálné hodnoty oceňované položce. Tedy pokud jsou k dispozici charakteristiky rizika aktiva/závazku, použijeme tyto, pokud nejsou, snažíme se je identifikovat na úrovni skupiny aktiv, samostatných závodů, divizí, v krajním případě na úrovni podniku.

V neposlední řadě je třeba upozornit, že výnosová metoda není jedinou metodou, kterou je možné při ocenění zvolit a nemusí vždy vést k nejlepší aproximaci tržní hodnoty.

Marek Jindra

Ing. Marek Jindra, M.A., Ph.D., FCCA, CFA

vystudoval Fakultu financí a účetnictví VŠE v Praze, obor účetnictví a finanční řízení a oceňování podniků. Absolvoval rovněž inženýrské studium na Staffordské a Antverpské univerzitě, obor Mezinárodní obchod a Evropská integrace. V roce 2010 získal doktorát v oboru oceňování aktiv. Je senior členem (FCCA) Association of Certified Chartered Accountants, certifikovaným finančním analytikem (CFA) a viceprezidentem lokální Czech CFA Society. Je senior manažerem v oddělení transakčního poradenství Ernst & Young v České republice. Má více než devítileté zkušenosti s oceňováním společností a aktiv. V letech 2006 – 2008 působil v londýnské pobočce Ernst & Young. Od roku 2008 je zodpovědný za služby oceňování hmotného majetku ve střední a jihovýchodní Evropě.

¹⁵⁾ nebo s fixní premii nad referenční sazbu

¹⁶⁾ Nejedná se tedy o podmíněná aktiva, která jsou slovy standardu IAS 37 definována jako „...potenciální aktiva vzniklá na základě historických událostí, jejichž existence bude ale potvrzena teprve jednou či více nejistými budoucími událostmi, které nejsou plně pod kontrolou účetní jednotky“.

Rozhovor s Ivanem Viktorou, manažerem útvaru metodiky a konsolidace ČEZ

Aplikace Mezinárodních účetních standardů a konsolidace ve Skupině ČEZ

Společnost ČEZ začala aplikovat Mezinárodní účetní standardy relativně brzy. Můžete nám přiblížit začátky aplikace IFRS?

Ve společnosti ČEZ se transformace účetní závěrky do podoby v souladu s Mezinárodními účetními standardy (v té době ještě označovanými jako IAS) prováděla v podstatě od začátku existence akciové společnosti. Převod účetní závěrky do podoby požadované IAS byl proveden již za rok 1992, což je rok vzniku akciové společnosti ČEZ. Dále už byly údaje standardně prezentovány dle IAS/IFRS, zejména v souvislosti s požadavky úvěrových smluv a podmínkami emitovaných dluhopisů. V první fázi, řekněme v devadesátých letech, pro transformaci výstupů účetnictví vedeného dle českých účetních předpisů postačil systém excelových tabulek, které se časem stávaly sofistikovanějšími, např. v souvislosti s implementacemi nových standardů.

Následně jste emitovali dluhopisy na americkém trhu. Byla pro vás registrace a požadavky SEC velkou změnou?

Yankee bondy byly emitovány v červenci 1997. To znamená, že od roku 1997 společnost spolu s výstupy dle IFRS každoročně produkovala také účetní závěrku dle US GAAP, která byla součástí výroční zprávy pro účely SEC, tzv. Form 20-F. Z hlediska náročnosti přípravy účetní závěrky dle US GAAP se v podstatě jednalo o další úpravy (naštěstí nepřilíš četné) prováděné do účetních výkazů, resp. účetní závěrky dle IFRS za využití excelového nástroje, takže nároky na vedení účetnictví a na následnou transformaci byly srovnatelné s přípravou účetní závěrky dle IFRS. Nicméně, příprava výstupů dle US GAAP samozřejmě přinášela specifické problémy, např. v rámci zpracování Form 20-F bylo nezbytné uvádět srovnatelné údaje za čtyři předchozí roční období, což v případě retroaktivních implementací nových standardů mělo za následek podstatně rozsáhlejší změny dříve zveřejněných údajů v porovnání s požadavky IFRS.

V souvislosti s deregistrací Yankee bondů v červnu 2006 skončila informační povinnost ČEZ vůči americké Komisi pro cenné papíry a burzy (SEC). Poslední účetní závěrku zpracovanou dle US GAAP jsme tedy byli povinni předložit do konce prvního pololetí 2005 za rok 2004.

Po nákupu distribučních společností REAS v roce 2003 došlo k relativně prudkému rozšíření Skupiny ČEZ, a to jak z pohledu počtu konsolidovaných společností, tak i jejich významnosti. Jaké byly dopady těchto akvizic na způsob přípravy účetní závěrky dle IFRS?

Až do konce roku 2002 byly konsolidace a IFRS-úpravy prováděny bez specializovaného vybavení pomocí tabulkového procesoru Excel. V souvislosti se zásadním rozšířením

Ivan Viktora působí ve společnosti ČEZ, a.s. (vč. právních předchůdců a organizačních jednotek) na různých pozicích v oblasti účetnictví od roku 1973. V současné době pracuje na pozici manažera útvaru metodiky a konsolidace, kde zodpovídá za přípravu konsolidované účetní závěrky Skupiny ČEZ v souladu s IFRS a za metodiku účetnictví.

Skupiny ČEZ o regionální distribuční společnosti (REAS) a jejich zařazením do konsolidačního celku od 1. dubna 2003 bylo dále v praxi nemožné systém konsolidace udržovat za pomoci excelového nástroje. Byl proto vybrán konsolidační systém Frango Controller (po fúzi se společností Cognos, tedy Cognos Controller), který po velmi rychlé a úspěšné implementaci sloužil jednak ke konsolidaci Skupiny ČEZ, jednak jako jakási účetní nadstavba pro zaúčtování operací vyžadovaných IFRS nad rámec českých účetních předpisů, ale i jako nástroj pro individuální a skupinové vyhodnocování a plánování. Tento systém byl používán po zhruba sedm následujících let a dá se hodnotit jako uživatelsky jednoduchý a v zásadě spolehlivý systém, avšak neintegrován s dalšími účetními systémy používanými ve Skupině ČEZ, což bylo také následně hlavním důvodem pro přechod na konsolidaci v rámci systému SAP. Implementace konsolidace v SAP byla zásadně náročnější a na počátku byla negativně ovlivněna tragickým odchodem nejerudovanějšího konzultanta pro tuto oblast. Náročnou implementaci se podařilo dokončit tak, že jsme po ukončení paralelního provozu obou konsolidačních systémů začali jako jedině prostředí pro konsolidace používat SAP od července roku 2010. Pro srovnání náročnosti, implementace systému Frango Controller trvala přibližně tři měsíce, kdežto implementace konsolidace v rámci SAP trvala dva roky a neobešla se bez značného nasazení vlastních pracovníků ČEZ. Dokonce bych řekl, že erudice zaměstnanců konsolidačního útvaru ČEZ měla na konečný úspěch implementace zcela zásadní vliv.

Společnost ČEZ využívá SAP také pro paralelní či dvouknihové vedení účetnictví jak podle českých předpisů (CAS), tak podle IFRS. Proč jste zvolili tuto možnost, resp. jaké jsou její výhody?

Společnosti našeho typu, tedy společnosti, jejichž emitované cenné papíry jsou obchodovány na regulovaném trhu v EU, jsou povinny účtovat a sestavovat účetní závěrky podle IFRS od roku 2005. Pro daňové účely od té doby slouží

účetnictví „bez vlivu mezinárodních účetních standardů“. Představa, jak toho technicky dosáhnout, není zákonem o daních z příjmů samozřejmě konkretizována. V zásadě by se dalo říci, že se má účtovat podle IFRS a provádět případně takové úpravy pro daňové účely, aby se z účetnictví vygeneroval zisk před zdaněním po očištění o vlivy mezinárodních standardů. ČEZ sám by mohl pro naplnění tohoto požadavku volit i jiné řešení. Avšak vzhledem k tomu, že SAP není implementován pouze v ČEZ, a. s. (zde je provozován od roku 2008), ale i v mnoha dalších společnostech Skupiny ČEZ, a spěje k jednotné implementaci, jevílo se jako velmi praktické jít cestou víceknihového (v tomto případě dvouknihového) účetnictví, které by plnilo současně požadavky skupinového IFRS-konceptu, individuálních potřeb ČEZ, a. s., i společností Skupiny ČEZ, z nichž žádná nepodléhá § 19a zákona o účetnictví. Při implementaci SAP byla tedy zvolena nová funkcionalita nazývaná nová hlavní kniha (New General Ledger), která umožňuje vést paralelní účetnictví se samostatnými účetními knihami pro IFRS a CAS. V případě Skupiny ČEZ je primární hlavní knihou, na kterou je navázán controlling, kniha IFRS. Tato IFRS hlavní kniha je potom oficiálním účetnictvím pro ČEZ ve smyslu zákona o účetnictví. Naopak pro ostatní české společnosti, na které se nevztahuje povinnost vést účetnictví dle IFRS, je oficiálním účetnictvím CAS hlavní kniha, přičemž u těchto společností je IFRS hlavní kniha používána pro skupinové účely, včetně plánování, vyhodnocování atd. Toto dvouknihové řešení umožňuje jednodušší, v podstatě automatický, vstup údajů z IFRS hlavní knihy do konsolidačního systému. Samozřejmě tento systém zároveň umožňuje bezproblémovou přípravu daňového přiznání pro všechny společnosti bez nutnosti provádění dalších úprav mezi IFRS a CAS. Musím však připustit, že přechod na dvouknihové účtování dosud nebyl u některých společností Skupiny ČEZ realizován, zejména z důvodu rozporu mezi IFRS controllingovým principem takového uspořádání a požadavky regulačního orgánu na specifické výkaznictví.

Vývoj IFRS – jak se díváte na nedávné a připravované změny některých významných standardů IFRS, např. připravované změny v oblasti účtování finančních nástrojů, výnosů či leasingu?

Samozřejmě věřím, že cílem vývoje standardů je tyto standardy neustále precizovat. Avšak zároveň nemohu nezmínit, že změny standardů prakticky ve všech případech vedou spíše k neustále složitějšímu pojetí standardů, rozšiřování obsahu účetní závěrky, což ovlivňuje proces účtování (tj. nutnost aplikace jiných postupů na transakce) atd. S výjimkou standardu IAS 24 *Zveřejnění spřízněných stran*, který poskytuje určitou úlevu pro státem kontrolované účetní jednotky, jsem v nedávné minulosti nezaznamenal racionalizaci požadavků, naopak pravidelně dochází k utužení požadavků, přičemž nemívám jistotu, či dojem, že to je vždy ku prospěchu uživatelů účetních závěrek.

Mohou či měly by české účetní předpisy a standardy čerpat inspiraci ze standardů IFRS?

Účetní předpisy by dle mého názoru měly spíše převzít mezinárodní standardy IFRS místo provádění dílčích změn v předpisech a standardech, které čas od času posouvají národní účetní postupy směrem k mezinárodním. Harmonizace účetních standardů by měla vést k tomu, že se např. nebudeme držet „prehistorického“ účtování o finančním leasingu, když o něm celý svět účtuje jinak. I v případě existence národního účetního standardu odlišného od IFRS by však bylo pro společnost, která ze zákona povinně používá IFRS (nebo alespoň pro její účetnictví) velmi užitečné, kdyby mohly být výstupy účetnictví dle IFRS použity i pro daňové účely, a úprava výsledku hospodaření o vliv mezinárodních standardů by tak nemusela být prováděna. Přejde mi to jako logický krok v okamžiku, kdy zákon požaduje vedení účetnictví dle IFRS. A za stejné logické bych v takovém případě považoval použití výstupů účetnictví dle IFRS i pro případné regulační účely.

Jak se díváte na nedávné změny v zákoně o účetnictví, které nově umožňují vést účetnictví dle IFRS i dceřiným podnikům v případě, kdy mateřský podnik zpracovává účetní závěrku dle IFRS?

V tomto případě nejsem za současného stavu předpisů velkým příznivcem rozšiřování možnosti vedení účetnictví a sestavování účetní závěrky dle IFRS na další podniky, a to především kvůli dodatečné zátěži a nárokům, které to přináší. IFRS mají mnohem striktnější požadavky na zveřejnění informací v příloze k účetní závěrce a tudíž větší nároky na její přípravu, a zároveň by společnosti byly nuceny pro daňové, příp. regulační účely buď vést paralelní účetnictví CAS nebo provádět úpravy základu daně. Kdyby se společnosti rozhodly v rámci zákonných možností vést účetnictví dle mezinárodních standardů, tak to z nich nesnímá povinnost provádět transformaci do CAS pro účely daňové. Samozřejmě, jak jsem už zmínil v předchozí odpovědi, kdyby mohly společnosti aplikovat pro daňové, ale i regulační a případně další účely účetní závěrky dle IFRS, pak by to byla odlišná situace, a za širší aplikaci mezinárodních standardů bych se spíše přimlouval. Pokud bych se na tuto problematiku díval jen z pohledu Skupiny ČEZ, pak mohu vyslovit tento názor: Konsolidovaná účetní závěrka i účetní závěrka mateřského podniku Skupiny je sestavována výhradně dle IFRS. Dokonce i údaje všech společností zahrnutých v konsolidačním celku jsou jednou ročně zveřejňovány v rámci plnění informační povinnosti emitenta cenných papírů po případné úpravě dle IFRS, tedy v podobě, ve které vstoupily do konsolidace. Vzhledem k tomu, že pozornost odborné veřejnosti je výrazně zaměřena na konsolidované výsledky, domnívám se, že další individuální účetní závěrky dle IFRS by pro ni již nebyly velkým přínosem.

Rozhovor vedl Martin Skácelík

Spis auditora při přezkumu hospodaření

Cílem tohoto příspěvku není detailní popis toho, co by měl obsahovat, jak by měl vypadat a jaká by měla být forma nebo uspořádání spisu auditora, který provádí přezkoumání hospodaření obcí a/nebo dobrovolných svazků obcí, ale pouze upozornění na nedostatky, které Dozorčí komise Komory auditorů České republiky identifikovala při provádění kontroly kvality v souladu s Dozorčím řádem a zákonem č. 93/2009 Sb., o auditorech, ve znění pozdějších předpisů („zákon o auditorech“).

Legislativa

Spis auditora je nejenom zdrojem častých diskusí, ale může být i zdrojem problémů jak v případě soudních sporů mezi auditorem/auditorskou společností a účetní jednotkou, jejíž hospodaření bylo přezkoumáno, tak v případě nedostatků, které byly zjištěny v rámci dohledu ze strany KA ČR.

Auditoři, kteří provádějí přezkoumání hospodaření obcí a dobrovolných svazků obcí, velmi často přicházejí s otázkou, zda musí o této auditorské činnosti vést auditorský spis stejně tak, jako kdyby prováděli audit (ověření) účetní závěrky těchto účetních jednotek. Odpověď na tuto otázku je jednoduchá a zní ANO. Auditor, který provádí přezkoumání hospodaření obce nebo dobrovolného svazku obcí musí o provedené činnosti vést auditorský spis.

Základními předpisy, ze kterých tato odpověď vychází, jsou zejména:

- zákon o auditorech;
- mezinárodní auditorské standardy (zejména ISA 230 – Dokumentace auditu);
- auditorské standardy vydávané KA ČR (zejména auditorský standard č. 52 – Přezkoumání hospodaření územních samosprávných celků).

Mezinárodní auditorské standardy a postupy v nich obsažené je auditor povinen použít v takovém rozsahu, v jakém jsou

aplikovatelné na přezkoumání hospodaření.

Rozhodnutí o použití postupů uvedených v mezinárodních auditorských standardech je auditor povinen učinit na základě odborného úsudku v závislosti na charakteristických rysech přezkoumávané účetní jednotky.

Etické požadavky

Při přezkoumání hospodaření je auditor povinen jednat v souladu s požadavky uvedenými v Etickém kodexu a v souladu s mezinárodním auditorským standardem ISQC 1 – Řízení kvality u společností provádějících audit a prověrky účetních závěrek, ostatní ověřovací zakázky a související služby.

Přezkoumání hospodaření je ověřovací zakázkou v pojetí Mezinárodního rámce pro ověřovací zakázky.

Základní informace o spisu auditora

Spis auditora tvoří dokumentace auditu (tj. všechny záznamy/dokumenty/důkazní materiály atd.), která je auditorovým vlastnictvím a zůstává mu k dispozici po ukončení auditorské činnosti. V našem případě tedy po provedení přezkoumání hospodaření dané účetní jednotky, tj. obce nebo dobrovolného svazku obcí.

Spis auditora slouží zejména k tomu, aby:

- auditor měl důkazy o tom, že přezkoumání hospodaření bylo naplánováno a provedeno v souladu s požadavky příslušných právních předpisů;
- mohl prokázat, že skutečně bylo provedeno přezkoumání hospodaření dané účetní jednotky, nikoli jiný druh činnosti;
- měl dostatečné a přiměřené záznamy o skutečnostech, které tvoří základ pro zpracování zprávy o výsledku přezkoumání hospodaření a formulování závěru této zprávy.

Spis auditora by měl být přehledný, srozumitelný, úplný a dostatečně podrobný. Měl by obsahovat takové zdroje informací,

aby erudovaný auditor, který má praktické zkušenosti a přiměřené znalosti, ale na dané zakázce se nepodílel, byl ze spisu schopen zjistit a pochopit, např. jaké práce byly provedeny, jaké auditorské postupy byly zvoleny a zda vyvozené závěry jsou dostatečně vyhodnoceny a podloženy.

Profesní skepse

Auditor je povinen přistupovat k přezkoumání hospodaření s profesní skepsí, tzn., že musí kriticky hodnotit platnost získaných důkazních informací a reagovat vůči takovým informacím, které jsou v rozporu s jeho dokumentací nebo prohlášeními odpovědné strany, anebo dokumentací a prohlášeními zpochybňující.

Auditor je povinen získat takové porozumění přezkoumávanému hospodaření a dalším souvisejícím okolnostem (včetně např. porozumění činnosti účetní jednotky, vnitřnímu kontrolnímu prostředí apod.), aby byl schopen identifikovat a vyhodnotit riziko existence významných chyb a nedostatků v oblastech, které jsou předmětem přezkoumání.

Smlouva o vykonání přezkoumání hospodaření

Spis auditora musí obsahovat i smlouvu o vykonání přezkoumání hospodaření (nikoli např. smlouvu o dílo nebo smlouvu mandátní, jak se v praxi velmi často stává) podepsanou oběma smluvními partnery, tj. auditorem/auditorskou společností (jako vykonavatelem) a obcí nebo dobrovolným svazkem obcí (jako zadavatelem).

Tato povinnost vyplývá zejména z těchto předpisů:

- zákon o auditorech;
- zákon č. 420/2004 Sb., o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí (zabezpečení přezkoumání – § 4 odst. 7), ve znění pozdějších předpisů („zákon o přezkoumání“).

Statutárním orgánem obce je starosta nebo primátor, který má za povinnost podepsat smlouvu o přezkoumání v případě, kdy přezkoumání hospodaření obce za uplynulý kalendářní rok bylo zadáno auditorovi nebo auditorské společnosti. V případě dobrovolného svazku obcí je to orgán, který byl stanovami dobrovolného svazku obcí pověřen řízením dané účetní jednotky.

Aktuální znění příkladu smlouvy o vykonání přezkoumání hospodaření je k dispozici na webových stránkách KA ČR – www.kacr.cz (v záložce pro auditory/regulace auditorské činnosti/metodické pomůcky).

Vedení, osoby pověřené řízením účetní jednotky

Součástí dokumentace auditora je i zdokumentování významných záležitostí týkajících se vedení účetní jednotky, osoby pověřené řízením účetní jednotky apod. V případě obcí jde zejména o starostu, primátora, ředitele nebo tajemníka úřadu, radní, náměstký, ředitele odborů nebo oddělení apod. a v případě dobrovolného svazku obcí jde o orgán, který byl stanovami pověřen řízením dané účetní jednotky.

Projednáni zprávy o výsledku přezkoumání hospodaření

Spis auditora musí obsahovat i záznamy o projednání zprávy o výsledku přezkoumání hospodaření. Ze zákona o přezkoumání a z auditorského standardu č. 52 vyplývá, že zprávu o výsledku přezkoumání hospodaření je auditor povinen projednat, jde-li o obec nebo městskou část hlavního města Prahy se starostou, v případě statutárního města a hlavního města Prahy s primátorem.

Dále je auditor povinen zvážit, zda je vhodné zprávu o výsledku přezkoumání hospodaření projednat i s finančním výborem zastupitelstva obce.

V případě dobrovolného svazku obcí je auditor povinen projednat zprávu s orgánem, který je k tomu určen stanovami svazku.

Události po datu zprávy

I v případě přezkoumání hospodaření platí, že auditor je povinen dotázat se na události po konci přezkoumávaného období, které by mohly ovlivnit hospodaření účetní jednotky za přezkoumávané období či období následující. Postupy jsou popsány v ISA 560 – Události po datu účetní závěrky.

Prohlášení odpovědné strany

Auditor je povinen získat od účetní jednotky písemné prohlášení osoby nebo osob odpovědných za údaje, které jsou předmětem přezkoumání hospodaření a tvoří součást závěrečného účtu. Více informací k prohlášení odpovědné strany je popsáno v auditorském standardu č. 52 – Přezkoumání hospodaření územních samosprávných celků.

Kompletace spisu

Auditor musí zpracovat auditní dokumentaci včas a dokončit administrativní proces a celkovou kompletaci auditorského spisu

v přiměřeném časovém horizontu po datu zprávy o výsledku přezkoumání hospodaření.

Zpráva o kontrole kvality za rok 2010

V červenci 2011 byla na webových stránkách KA ČR www.kacr.cz (v záložce pro občany/aktuality) zveřejněna *Souhrnná zpráva KA ČR o kontrole kvality za rok 2010*. Její součástí je i *Příloha k souhrnné zprávě KA ČR o kontrole kvality za rok 2010* obsahující popis hlavních nedostatků, které byly v rámci kontrolní činnosti realizované v roce 2010, zjištěny u ověřovaných subjektů.

Ze zprávy vyplývá, že cílem každé kontroly kvality, ale i mimořádných kontrol je prověrka dodržování mezinárodních auditorských standardů a auditorských standardů vydávaných KA ČR, zejména pak důsledná návaznost výroku auditora na závěry, které má auditor uvedeny ve svém spise. Nedílnou součástí kontroly

NABÍDKA SPOLUPRÁCE

Dceřiná společnost mezinárodní auditorské společnosti hledá ke spolupráci samostatného auditora.

Požadujeme provádění auditů na vlastní odpovědnost podle českých právních předpisů se zřetelem na mezinárodní směrnice i spolupráci na zakázkách společně s mateřskou společností.

Předpokladem je minimálně 5-letá zkušenost v oboru a dobré znalosti anglického nebo německého jazyka. Budoucí podílnictví na společnosti je možné.

V případě zájmu se obraťte na naši emailovou adresu siegfried.scheiner@consultatio.at.

kvality bylo také dodržování požadavků etického kodexu KA ČR (zejména z hlediska nezávislosti, nestrannosti, odborné způsobilosti a náležité péče), souměrnost množství a kvality vynaložených zdrojů, uplatňování ISQC 1, tj. vnitřního systému řízení kvality statutárním auditorem či auditorskou společností a dodržování dalších vybraných ustanovení zákona o auditorech, v souvislosti s obecně platnými předpisy.

K hlavním zjištěním v rámci kontrolní činnosti patří nedostatky v těchto oblastech: posuzování rizika podvodu, dokumentace, řízení kvality podle ISQC 1, sjednávání podmínek auditních zakázek,

porozumění činnosti účetní jednotky a vnitřního kontrolního prostředí účetní jednotky, stanovení hladiny významnosti, stanovení strategie a plánu auditu, využívání informací zpracovaných informačním systémem účetní jednotky, pokrytí všech tvrzení, přihlížení k právním předpisům při auditu, zvažované skutečnosti týkající se účetní jednotky využívající služeb servisní organizace, sestavení účetní závěrky a ověřování výroční zprávy.

I přesto, že jednotlivá výše uvedená zjištění vycházejí zejména z auditních zakázek, je možné zevšeobecnit tyto nedostatky nebo jejich části i pro přezkoumání hospodaření.

Zpřístupnění auditorského spisu

Spis je majetkem každého auditora. Osoby, které mají právo do jeho spisu nahlížet, jsou vyjmenovány v § 20 zákona o auditorech. K těmto osobám patří: auditor skupiny, dozorčí a kárná komise KA ČR, členové prezidia a jimi pověřené osoby, pro účely kontroly kvality a orgány činné v trestném řízení, týká-li se trestní řízení statutárního auditora.

Martina Smetanová

členka Výboru pro veřejný sektor
Komory auditorů ČR

Dotazy a odpovědi z oblasti metodiky auditu

Upozorňujeme, že stanovisko Komory auditorů je založeno na současném znění právních předpisů a jejich převažujících interpretacích, které se mohou v budoucnosti změnit. Doporučujeme proto ověřit si závěry uvedené ve stanovisku, pokud bude existovat časová prodleva mezi poskytnutím stanoviska a jeho praktickým využitím. Dovolujeme si upozornit, že Komora auditorů České republiky nemůže vydávat závazná stanoviska a nemůže suplovat funkci regulátora účetnictví a auditu. Závazná stanoviska může vydávat pouze soud. KA ČR tedy žádným způsobem neodpovídá za jakoukoli škodu, která by vznikla v souvislosti s využíváním prezentovaného názoru. Při zpracování vyšla Komora pouze z informací, které jí byly poskytnuty.

Dotazy i odpovědi v plném znění naleznete na webových stránkách Komory www.kacr.cz v části Na pomoc auditorům – Dotazy a odpovědi k metodice účetnictví a auditu nebo Dotazy a odpovědi k zákonu o auditorech.

Jak má postupovat auditor v situaci, kdy klient zveřejnil výroční zprávu obsahující zprávu auditora včetně účetní závěrky a v této účetní závěrce neuvedl přílohu, která byla auditorem ověřena, ale jinou variantu přílohy, která obsahuje chyby a není úplná.

Stanovisko KA ČR:

V odstavci 61 Mezinárodního rámce pro ověřovací zakázky je stanoveno:

„Pokud se odborník dozví, že strana nesprávně používá jeho jméno v souvislosti s předmětem zakázky, požádá tuto stranu, aby tak nečinila. Odborník dále zvažuje, jaké kroky mohou být zapotřebí, např. informování známých třetích stran v pozici uživatelů o nesprávném použití odborníkova

jména nebo vyhledání právního poradenství.“

Doporučujeme tedy, aby auditor požádal účetní jednotku, aby zveřejnila výroční zprávu, která obsahuje účetní závěrku včetně přílohy, která byla auditorem ověřena. Doporučujeme písemnou komunikaci.

Další postup (informování známých třetích stran – např. rejstříkový soud) doporučujeme konzultovat s právníkem, a to zejména s ohledem na zachování povinnosti mlčenlivosti. S právníkem je též vhodné konzultovat, zda se uvedeným jednáním společnost nedopustila některého z trestných činů, které podléhají oznamovací povinnosti, a to buď v souladu s požadavkem § 21 odst. 3 a 5 zákona č. 93/2009 Sb., o auditorech, nebo v souladu s požadavky

§ 367 a 368 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

S právníkem je též vhodné konzultovat případné právní kroky, které by přispěly k tomu, aby jednáním účetní jednotky, jehož výsledkem mohlo být uvedení třetích stran v omyl, nebylo poškozeno dobré jméno auditora.

Pro snížení rizika opakování podobné situace doporučujeme zakomponovat do smlouvy o provedení auditu povinnost auditovanou účetní jednotky předložit auditorovi veškeré materiály, které budou publikovány spolu s jeho zprávou. Zpráva auditora by měla být klientovi předávána pouze s ověřovanými informacemi, nikoli jako samostatný dokument.

oddělení metodiky KA ČR

Co víte o IFRS a US GAAP?

Zakroužkujte vždy jen jednu odpověď, která je podle Vašeho názoru z nabízených variant nejvhodnější (nejsprávnější):

1. Jestliže účetní jednotka ocení určitou položku dlouhodobých hmotných aktiv (PPE) v souladu s IAS 16 reálnou hodnotou, potom:

- musí přeceňovací model použít u všech položek PPE stejného charakteru
- musí přeceňovací model použít u všech položek PPE
- musí přeceňovací model použít u všech položek PPE nacházejících se ve stejném státu jako přeceňované aktivum
- musí přeceňovací model použít u všech dlouhodobých hmotných i nehmotných aktiv

2. Která z následujících technik ocenění úbytku zásob není povolena dle IFRS:

- metoda FIFO
- metoda LIFO
- metoda váženého aritmetického průměru
- všechny uvedené metody jsou povoleny

3. Opravné položky k dlouhodobým hmotným aktivům se dle IFRS tvoří v případech, kdy účetní hodnota majetku je vyšší než jeho:

- užitná hodnota
- hodnota z užívání
- zpětně získatelná částka
- čistá realizovatelná hodnota

4. Úmor splátky závazku z titulu finančního pronájmu (leasingu) se ve výkazu peněžních toků dle IFRS vykazuje:

- v provozním cash flow
- v investičním cash flow
- v cash flow z financování
- dle volby účetní jednotky

5. Zpětně získatelná částka aktiva dle IFRS je:

- vyšší ze současné hodnoty a hodnoty z užívání
- vyšší z reálné hodnoty aktiva snížené o náklady prodeje a hodnoty z užívání
- nižší z reálné hodnoty aktiva snížené o náklady prodeje a hodnoty z užívání
- nižší ze současné hodnoty a hodnoty z užívání

6. Uhrazené splátky závazku z titulu finančního pronájmu se ve výkazu peněžních toků dle IFRS vykazují následovně:

- úmor v provozním cash flow, úrok v provozním cash flow
- úmor ve finančním cash flow, úrok v provozním cash flow
- úmor ve finančním cash flow, úrok ve finančním cash flow
- žádná z uvedených možností

7. Placené úroky se ve výkazu peněžních toků dle IFRS vykazují:

- vždy v provozním cash flow
- vždy v cash flow z investiční činnosti
- vždy v cash flow z financování
- v provozním cash flow nebo cash flow z financování dle volby účetní jednotky

8. Přijaté úroky se ve výkazu peněžních toků dle IFRS vykazují:

- vždy v provozním cash flow
- vždy v cash flow z investiční činnosti
- vždy v cash flow z financování

- v provozním cash flow nebo cash flow z investiční činnosti dle volby účetní jednotky

9. Znění Mezinárodního standardu účetního výkaznictví pro malé a střední podniky vychází z ustanovení:

- amerických všeobecně uznávaných účetních zásad (US GAAP)
- standardů pro účetní jednotky veřejného sektoru (IPSAS)
- mezinárodních účetních standardů / mezinárodních standardů účetního výkaznictví (IFRS)
- českých účetních standardů (ČÚS)

10. Vyberte pravdivé tvrzení dle IAS 8:

- Dopad změny v účetním odhadu je vykázán retrospektivně.
- V rozsahu, v jakém je to proveditelné, jednotka musí opravit chyby minulých období prospektivně v první účetní závěrce schválené k vydání po zjištění chyby.
- V rozsahu, v jakém je to proveditelné, jednotka musí opravit chyby minulých období retrospektivně v první účetní závěrce schválené k vydání po zjištění chyby.
- Je-li zjištěna chyba v účetních závěrkách minulých let, musejí být dotčené závěrky staženy a zveřejněny nové, již bez předmětné chyby.

Test připravil: David Procházka

Blanka Dvořáková je novým partnerem v oddělení auditu

Blanka Dvořáková

Novým partnerem v oddělení auditu společnosti KPMG Česká republika se v září stala Blanka Dvořáková. Ve své nové pozici se zaměří především na rozvoj služeb společnosti na Moravě. Blanka Dvořáková v KPMG Česká republika pracuje od roku 1998.

Věnuje se auditu a službám spojeným s auditem, specializuje se především na firmy podnikající v sektoru stavebnictví, nemovitosti a automobilové výroby. V letech 2003–2004 absolvovala stáž v KPMG ve Švýcarsku. V roce 2004 byla jmenována na pozici Manager, v roce 2007 na pozici Senior Manager a v roce 2009 na pozici Director. Od roku 2006

je také Group Managerem oddělení Auditů v ostravské kanceláři společnosti. Blanka Dvořáková vystudovala Vysokou školu ekonomickou v Praze v roce 1998. Je českým statutárním auditorem, členkou Komory daňových poradců České republiky a Svazu účetních. Od roku 2010 je členkou Výkonného výboru Komory auditorů České republiky. **-jk-**

Co najdete v e-příloze č. 8/2011

Přístup k e-příloze Auditor

E-příloha Auditor vychází souběžně s tištěným časopisem Auditor v elektronické podobě. Pro auditory je ke stažení v Extranetu na webových stránkách Komory auditorů www.kacr.cz, kam se lze dostat pod přihlašovací jménem a heslem.

Pokud někdo své heslo nezná, nebo ho zapomněl, může si ho vyžádat u Athiny Lérové, e-mail: lerova@kacr.cz.

Auditoři také mohou požádat o zasílání e-přílohy e-mailem na: kolouchova@kacr.cz. Předplatitelům časopisu Auditor je e-příloha zasílána e-mailem.

Právo

V této rubrice jsou uvedeny přetisky článků pojednávající o tom, co přináší návrh novely zákona o přeměnách, zda a jak lze zmocnit člena statutárního orgánu k jednání jménem společnosti a také o opravném prostředku a zadržovacím právu v případě insolvence.

Zaznamenali jsme

V e-příloze najdete také přetisky článků a záznam rozhovoru týkající se navrhované regulace auditu Evropskou komisí (tzv. Zelená kniha).

ÚOHS kritizuje zákon o trestní odpovědnosti firem

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže zkritizoval chystaný zákon o trestní odpovědnosti firem. Současná podoba návrhu obsahuje podle něj skrytá úskalí, která by mohla podstatným způsobem narušit konzistentní aplikaci práva hospodářské soutěže i veřejných zakázek.

Více si můžete přečíst v přetisku článku z týdeníku Euro.

Praha si nechá od KPMG posoudit, zda a jak převzít Bulovku

Praha si nechá od společnosti KPMG posoudit, zda a případně jak transformovat nemocnici

Na Bulovce na městskou nemocnici. Praha má zájem Bulovku převzít, problémem je ale to, že zanedbaný nemocniční areál by potřeboval několikamiliardovou investici, na kterou město nemá peníze, uvedla ČTK.

Letecké opravy: Bod zLOMu

Jak uvádí časopis Euro, v pozadí půtek o státní rozpočet na příští rok se už nějaký čas odehrává nepřilíh viditelná bitva. Bitva, jejímž výsledkem může být prodej dvou strategických armádních firem. Největší řež se svádí o letecké opravy LOM Praha.

Téměř dvě třetiny firem nezveřejňují výroční zprávy

Z přetisku článku z www.euro.cz se dozvíte, v jaké míře a jaké subjekty neplní informační povinnost.

-Vel-